

05

33100:8

РАБОТНИЦА і селянка

№2 люты 1953 г.

СИГНАЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

Июл 1953
бн 1759.

Мы выходзім калгаснай дружнай

Павольна
Запей

ту НАШ РАЗ_МАХ ВОЛЬНАЙ ПЕС_НІ шы_РО — кі, як шы_

— РО — кі НАШ СО — НЕЧ_НЫ шлях, СВЕ_цяць

НАМ ЯР_чэй зО — РАЎ ДА_ЛЁ — кіх НЕ_ПА —

1. — ГАС_НЫ_Я зО — ры КрэМ_ля. СВЕ_цяць

2. — ГАС_НЫ_Я зО — ры КрэМ_ля 2. СВЕ_жы

ДЛЯ ЗАКАНЧЭННЯ

РА — ДАС — НА ВЕ — СЕ — ЛА жыць.

Словы М. ВАСІЛЬКА

Наш размах вольнай песні шырокі,
Як шырокі наш сонечны шлях,
Свецяць нам ярчэй зораў далёкіх
Непагасныя зоры Крэмля.

Свежы вецер, скупаўшыся ў росах,
Па калгасных разлогах паплыў
І, калышучы сонечны росып,
Лашчыць рунь аксамітную ніў.

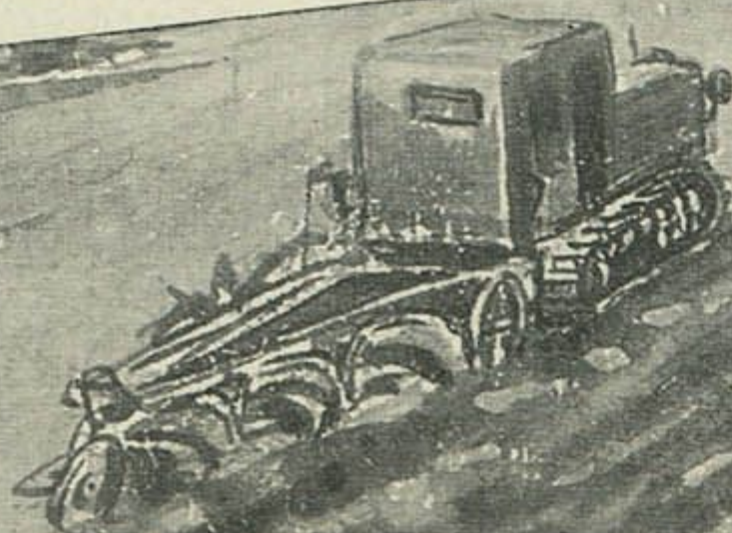
Колькі тут хараства і прыволля
На прасторах тваіх, Беларусь!

Музыка І. МАЦІНА

Добры дзень, наша роднае поле,
Цябе новыя людзі аруць!

Мы выходзім калгаснай дружнай,
Абуджаючы песняй зару,
Для цябе, дарагая Айчына,
Не шкадуем мазолістых рук.

Не прыстануць сталёвыя коні,
Дзень за працаю хутка бяжыць,
На світанку-ж раскажа гармонік,
Як нам радасна, весела жыць!

МАГУТНАЕ АДЗІНСТВА СОВЕЦКАГА НАРОДА

22 ЛЮТАГА — вялікі дзень у жыцці нашага народа. У гэты дзень адбудуцца выбары ў абласныя, раённыя, гарадскія, сельскія і пасялковыя Саветы дэпутатаў працоўных. Беларускі народ рыхтуецца да гэтага дня як да аднаго з самых радасных і светлых свят.

Велізарнай гордасцю напаўняецца сэрца савецкага чалавека, калі ён думае пра лёс сваёй Радзімы. Упэўнена ідзе яна да сваёй заветнай мэты — кунізму. І вядзе яе выпрабаваная ў баях, беззаветна адданая народу, родная Куністычная партыя, натхняемая сваім вялікім правадыром і настаўнікам таварышом Сталіным.

Сталін! Няма імя, больш роднага для працоўнага чалавецтва ўсяго свету. Геніем Сталіна наша краіна вышла пераможцай у жорсткіх бітвах з сусветным капіталізмам і ўнутранымі ворагамі. Геніем Сталіна назаўсёды знішчана праклятая спадчына капіталізма: беспрацоўе, галеча, непісьменнасць, эксплуатацыя чалавека чалавекам. Геніем Сталіна Савецкі Саюз, як яркі маяк, асвятляе ўвесь свет, наглядна дэманструючы перад працоўнымі вялікія перавагі савецкага сацыялістычнага ладу.

Сталін — самы лепшы друг беларускага народа. Пад яго мудрым вадзіцельствам наша рэспубліка з закінутай ускраіны царскай Расіі ператварылася ў квітнеючую індустрыяльна-калгасную краіну.

Сталін — сцяганосец міру ва ўсім свеце, сцяг нашых перамог. Вось чаму беларускі народ першым сваім кандыдатам у дэпутаты мясцовых Саветаў з велізарным натхненнем назваў роднага таварыша Сталіна.

З неперадаемай радасцю і велізарным уздымам сустрэта вестка аб тым, што І. В. Сталін даў згоду балатыравацца ў Мінскі гарадскі Совет дэпутатаў працоўных. Любімы правадыр аказаў беларускаму народу вялікую чэсць, і гэта выклікала новы прыліў энтузіязма. Разам з таварышом Сталіным ў мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных па рэспубліцы будуць балатыравацца яго верныя саратнікі, кіраўнікі партыі і ўрада.

Сярод кандыдатаў у дэпутаты — лепшыя сыны і дачкі нашай рэспублікі, выхаваныя партыяй у духу беззаветнай любові і адданасці Радзіме.

Калектыў магілёўскага завода імя Куйбышава назваў кандыдатам у дэпутаты былую ткачыцу, інжынера Еўдакію Анісімаўну Кулікаву. На заводзе ўсе яе ведаюць, як добрага вытворчага работніка, актывістку і чулага таварыша. Еўдакія Анісімаўна апраўдала давер'е сваіх выбаршчыкаў. У трэці раз яна балатыруецца ў абласны Совет.

Другі раз вылучылі ў Брэсцкі абласны Совет калгасніцу сельгасарцелі «1 Мая» Антопальскага раёна Алену Філіпаўну Байдук. Яе стаханаўская праца — прыклад клопатаў аб умацаванні сацыялістычнай сельскай гаспадаркі.

Знатная свінарка калгаса «1 Мая» Касцюковіцкага раёна ордэнаносец Ульяна Сяргееўна Бабоша, якая больш 20 год працуе на ферме, стаханаўка-электразваршчыца баранавіцкага вагоннага дэпо Ганна Іванаўна Безабрава, камбайнер-механік

Камарынскай МТС Соф'я Грыгораўна Федарэнка, сельскі ўрач Ганна Васільеўна Кот, тысячы іншых перадавых жанчын рэспублікі будуць дастойнымі пасланцамі народа ў Саветах дэпутатаў працоўных.

Нашы кандыдаты ў дэпутаты не падкупляюць выбаршчыкаў ні гучнымі фразамі, ні пустымі абяцанкамі, як гэта робіцца пры любых выбарах у капіталістычных краінах. Усё гэта простыя людзі, якія сумленнай працай і актыўным удзелам у грамадскай рабоце заслужылі сабе народную павагу. Выбаршчыкі даюць ім сталінскі наказ: быць вернымі слугамі свайго народа.

Савецкія людзі аддаюць усе свае сілы на перавыкананне планаў пятай сталінскай пяцігодкі. Рашэнні XIX з'езда партыі, гістарычная прамова І. В. Сталіна на з'ездзе і яго геніяльная праца «Эканамічныя праблемы сацыялізма ў СССР» натхняюць іх на новыя працоўныя подзвігі.

Наша краіна паказвае прыклад мірнай стваральнай працы. Яе поспехі выклікаюць захапленне ў працоўных усяго свету. Разам з тым велічныя поспехі Савецкага Саюза выклікаюць шалёную нянавісць нашых ворагаў. Амерыканскія імперыялісты прымяняюць самыя каварныя, самыя гнусныя прыёмы барацьбы супроць міралюбівых народаў. Няма такога злачынства, такой подласці, на якія не пайшлі б гэтыя канібалы дваццатага стагоддзя. Яны развілі шалёную падрыхтоўку да новай вайны. Яны забіваюць старых, жанчын і дзяцей у Карэі, яны засылаюць шпіёнаў і подлых забойцаў у краіны народнай дэмакратыі і ў нашу савецкую краіну.

Гнеў і абурэнне выклікалі ў савецкага народа жудасныя злачынствы групы ўрачоў-забойцаў, раскрытай органамі дзяржаўнай бяспекі нашай краіны. Большасць гэтых катаў чалавечага роду была звязана з міжнароднай яўрэйскай буржуазна-нацыяналістычнай арганізацыяй «Джойнт», якая пад кіраўніцтвам амерыканскай разведкі вядзе шырокую шпіёнскую, тэрарыстычную і іншую падрыхтоўку дзейнасць у радзе краін, у тым ліку і ў Савецкім Саюзе. Другая група здраднікаў з'яўляецца даўнімі агентамі англійскай разведкі.

Раскрыццём гэтых наёмных забойцаў нанесен сакрушальны ўдар па амерыкана-англійскіх імперыялістах.

Партыя вучыць савецкі народ, што патрэбна ўзмацніць пільнасць на любым участку, пакончыць з ратазействам. Быць заўсёды пільнымі — такі наказ даюць выбаршчыкі сваім кандыдатам у дэпутаты.

Выбары ў мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных з'яўляцца новай магутнай дэманстрацыяй маральна-палітычнага адзінства савецкага народа.

Цесна згуртаванымі вакол Куністычнай партыі, вакол свайго вялікага правадыра і настаўніка таварыша Сталіна, з яго імем на вуснах беларускі народ, як і ўсе народы вялікага Савецкага Саюза, адзінадушна аддасць свае галасы кандыдатам сталінскага блока куністаў і беспартыйных. Гэтым самым ён будзе галасаваць за далейшы росквіт нашай магутнай Радзімы, за мір ва ўсім свеце.

Майстар змены прыгатавальнага цэха Фаіна Царык (справа) і матальшчыца Ганна Белахвосцікава, якая выконвае заданне на 125 процантаў, правярае правільнасць намоткі шоўку на бабіны.

Фото А. Карнеева.

якасці дывановых вырабаў і плюшу, за зніжэнне сабекошту і эканомію сыравіны.

Спаборніцтва выклікала велізарны рост творчай ініцыятывы рабочых. Выяўлены і ўведзены ў дзеянне рэзервы вытворчасці. Работніцы навучыліся цаніць кожны грам сыравіны, кожную хвіліну рабочага часу, максімальна выкарыстоўваць абсталяванне.

І вось вынікі—прадукцыйнасць працы на камбінаце вырасла ў параўнанні з 1948 годам па дывановаму ткацтву ў 2,5, па плюшавому—у 3 разы. Рэзка павялічыўся выпуск першагатунковай прадукцыі. Няспынна палепшаючы тэхналогію вытворчасці, работніцы дабіліся павелічэння прадукцыйнасці ткацкага абсталявання ў сярэднім у 2 разы.

У мінулым годзе больш 600 рабочых вядучых прафесій авалодалі перадавымі метадамі работы, 1 087 стаханаўцаў выпускаюць прадукцыю першага гатунку, 107 брыгад спаборнічаюць за званне «брыгады выдатнай якасці».

Так вырасла наша вытворчасць, а разам з ёю і людзі. лепшыя на камбінаце—брыгады памочніка майстра І. Сцяпанова, В. Тулякова, прадзільшчыцы В. Унецкай, вінтаўшчыцы Бурынскай, Цяплінскай і іншых.

Малады спецыяліст, майстар змены Аляксандра Падгорнева нядаўна вылучана начальнікам буйнейшага на камбінаце дыванова-плюшавага цэха, які лічыцца цяпер перадавым. Зменны майстар падрыхтоўчага цэха Фаіна Царык, зменны майстар дывановага цэха Валянціна Ляўшун, маладыя ткачы Ніна Радзюкова, Мар'я Гаўрыкава, Тася Шабeka, Валянціна Бадзяка, Алёна Пракуліна, Галіна Феакцістава—сапраўдныя перадавікі камбіната.

Калектыў камбіната за першыя два гады новай пяцігодкі ўжо даў у рахунак бягучага года 69 тысяч метраў плюшу і 36 тысяч квадратных метраў дывановых вырабаў, дабіўся звышпланавога зніжэння сабекошту на суму каля трох мільёнаў рублёў. Чатыры гады назад мы мелі каля 5 мільёнаў рублёў страты, а ў мінулым годзе дабіліся прыбытку звыш 26 мільёнаў рублёў!

Новы пяцігадовы план прадугледжвае яшчэ большы рост прадукцыі, зніжэнне сабекошту. К канцу 1955 года ў параўнанні з 1950 годам камбінат выпусціць плюшу на 38 проц. і дывановых вырабаў на 81 проц. больш выключна за кошт павышэння прадукцыйнасці працы.

Як дываншчыца або плюшаўшчыца могуць павысіць прадукцыйнасць працы, дабіцца зніжэння сабекошту?

Аб гэтым работніцам раскажваюць інжынеры, майстры, лепшыя стаханаўцы камбіната ў школах тэхнічнага навучання, у школах па зніжэнню сабекошту. На канкрэтным вопыце лепшыя работніцы паказваюць шляхі зніжэння сабекошту, росту прадукцыйнасці.

У цэхах таксама працуюць семінары эканамічных ведаў, дзе з лекцыямі выступаюць планавікі, начальнікі цэхаў. Так мы выходзім у ткачых старанныя, гаспадарчыя адносіны да прадпрыемства, да працы, знаёмім з пытаннямі эканомікі, навучаем разбірацца, з чаго і як складаецца сабекошт.

Натхнёныя гістарычнымі рацэннямі XIX з'езда партыі, віцебскія дываншчыцы поўны рашучасці перавыканаць план новай пяцігодкі.

Д. ПЯТРОУ,

дырэктар дыванова-плюшавага камбіната.

І. ШУЛЯКОУСКІ,

галоўны інжынер камбіната.

З ВОПЫТУ ВІЦЕБСКІХ ДЫВАНШЧЫКАЎ

ЗА ДАТЭРМІНОВАЕ ВЫКАНАННЕ ПЛАНА

Віцебскія дываншчыкі з года ў год павялічваюць выпуск розных відаў дываноў, дывановых дарожак, плюшу. Дываны маркі нашага завода карыстаюцца шырокім прызнаннем сярод насельніцтва Беларусі і ўсяго Савецкага Саюза.

Ткачы і вінтаўшчыцы, прадзільшчыкі і фарбавальшчыкі, майстры і памочнікі майстроў—словам рабочыя ўсіх прафесій нястомна ўзнімаюць культуру вытворчасці, удасканалююць сваю кваліфікацыю, павышаюць тэхнічныя веды, дабіваюцца новага росту прадукцыйнасці працы.

Рабочыя добра засвоілі ленинскае ўказанне, што «прадукцыйнасць працы, гэта у апошнім ліку, самае важнае, самае галоўнае для перамогі новага грамадскага ладу». Таму ва ўсіх цэхах і зменах, ва ўсіх брыгадах разгорнута сацыялістычнае спаборніцтва за выпрацоўку звышпланавай прадукцыі, за палепшанне

У БАРАЦЬБЕ ЗА ЭКАНОМІЮ

ЧАСТА ўспамінаецца мне Калонная зала Дома Саюзаў, агні хрустальных люстраў і палымныя прамовы з трыбуны IV Усесаюзнай канферэнцыі прыхільнікаў міру, гарачыя абяцанні працаваць у імя міру і гнеўныя словы ў адрас падпальшчыкаў вайны. Працаваць у імя міру! Што можа быць больш пажаданым для савецкага чалавека!

Новая сталінская пяцігодка — сапраўды вялікі план мірнага будаўніцтва. Вось чаму працоўныя нашай краіны з такім натхненнем уступілі ў сацыялістычнае спаборніцтва за выкананне і перавыкананне гэтага плана.

Жаданне нашага калектыва — выпусціць як найбольш набіўных дываноў, самых таных, самых даступных з усіх, што выпускаюцца камбінатам. Яно дапамагло нам даць у мінулым годзе звыш плана дзесяткі тысяч квадратных метраў дывановых вырабаў і плюшу.

Як мы дабіліся гэтага?

Перш за ўсё мы выхавалі ў работніц пачуццё адказнасці за работу. У цэху шырока разгорнута спаборніцтва за выдатную якасць прадукцыі. Усе сорок камплектаў цэха спаборнічаюць за званне «камплета выдатнай якасці». Першагатунковасць дывановых вырабаў павялічылася ў мінулым годзе на 2,2 процанта супроць плана.

Адной з лепшых на камбінаце па праву лічыцца змена майстра Валянціны Ляўшун. Як вопытная кадравая ткачыха, яна добра ведае ткацкую вытворчасць і шмат увагі ўдзяляе выхаванню моладзі.

Мы шырока пазнаёмілі работніц з магчымасцямі эканоміі сыравіны, зніжэння сабекошту. Ткачыхі ведаюць, што асноўная крыніца зніжэння сабекошту — перавыкананне плана. Значную эканомію дае таксама павышэнне гатунковасці прадукцыі.

Прыкладу прыклад: наша лепшая ткачыха Ніна Радзюкова штомесяц выпрацоўвае звыш плана 65 квадратных метраў дывана першага гатунку, знізіла адходы ўгараў на шэрсці на 60—70 проц., па ільну і бавоўне на 50 проц. Усё гэта склала за год 1983 руб. эканоміі. У стаханаўкі Тасі Шабека за мінулы год на асабістым рахунку сабралася 2 285 рублёў эканоміі, камплект памочніка майстра Аляксандра Тафеенкі эканоміў 9 593 рублі.

Работніцы навучыліся па-гаспадарску адносіцца да сыравіны і абсталявання, дабіліся скарачэння выдаткаў дапаможных матэрыялаў, зніжэння адходаў. Па цэху за мінулы год гэта дало эканоміі каля 18 тон усіх відаў пражы, з якой звыш плана выпушчана амаль 6 тысяч метраў плюшу і 9 572 квадратных метры дывановых вырабаў.

Новыя задачы паўстаюць перад калектывам цэха ў святле рашэнняў XIX з'езда партыі.

Сёлета наш цэх павінен выпусціць набіўных дываноў на 22 процанты больш, чым у мінулым годзе, у асноўным за кошт павышэння прадукцыйнасці працы і ткацкага абсталявання.

Калектыў цэха рыхтуецца дастойна сустрэць выбары ў мясцовыя Саветы. Да гэтага дня мы абавязаліся выткаць звыш плана 5 тысяч квадратных метраў дывановых вырабаў і значна палепшыць усе якасныя паказчыкі. Мы хочам, каб за наш плюш, за нашы дываны і дарожкі працоўныя ўспомнілі нас добрым словам.

А. ПАДГОРНЕВА,
начальнік дыванова-плюшавага цэха.

ПАВЫСІМ ГАТУНКОВАСЦЬ

Я працую на складанай дыванова-ткацкай машыне — жакардавай. Вось ужо чатыры гады мне прыходзіцца ткаць адзін малюнак дывана. Вядома, я навучылася добра чытаць рысунак, вывучыла тэхналагічны працэс і выпрацавала прыёмы, якія дазваляюць скараціць час на дадатковыя аперацыі, павялічыць выкананне нормы.

Прымаючы змену, я ўзяла за правіла абавязкова аглядзець машыну, праверыць, ці працуюць упоры, правільна заправіць чаўнок, завесці нітку.

На першы погляд у мяне ўсё добра. За змену я павінна выткаць 11,6, а тку 13,5 кв. метраў дывана пры выдатнай якасці. Ад зніжэння ўгараў за год эканоміла 60,7 кг. шэрсцянай і 22,9 кг. ільнянай пражы. Здавалася-б, няма да чаго лепшага імкнуцца.

І вось, вывучаючы матэрыялы XIX з'езда партыі, звярнула я ўвагу на словы таварыша Маленкова аб тым, што прадпрыемствы лёгкай прамысловасці яшчэ выпускаюць значны процант прадукцыі паніжанай гатунковасці. А якая гэта страта дзяржаве!

Начальнік дыванова-плюшавага цэха А. І. Падгорнева (злева) і лепшыя ткачыхі цэха Тася Шабека, Люба Шчыпкова і Галіна Сарбай.

Тады я пачала больш уважліва прыглядацца да сваёй работы. Мае дываны заўсёды ідуць першым гатункам, але часам з некаторым адступленнем ад тэхналогіі. Я стала больш патрабавальнай да сябе, і калі заўважала малейшы вузлок на дыване, ліквідавала яго, калі пражы ішла з меншым нацяжэннем, спыняла станок і рэгулявала груз.

Але я яшчэ не ведала, што яшчэ рабіць для палепшання гатунковасці. Нядаўна выступіла ў друку ткачыха Абухаўскай тонкасукоўнай фабрыкі імя Леніна Н. Амельчанкава з прапановай павысіць гатунковасць прадукцыі, перагледзець стандарты і тэхнічныя ўмовы, якія ўжо ўстарэлі.

Ніна Амельчанкава абавязалася зусім ліквідаваць трэці гатунак, адмовілася ад допуску па шчыльнасці, на 50 процантаў скараціла ўсе іншыя допускі ў першым гатунку ў параўнанні з інструкцыяй, стала больш уважліва назіраць за працэсам і прадухіляць паяўленне дэфектаў.

Я лічу, што пачын Ніны Амельчанкавай цалкам падыходзіць для нашай вытворчасці. Зараз у нас ва ўсіх цэхах створаны школы якасці. Мы знаёмімся з магчымасцямі павышэння гатунковасці і даб'ёмся далейшага палепшання якасці дываноў.

Г. ФЕАКЦІСТАВА,
ткачыха жакарда-лентачнага цэха.

Беларускі дзяржаўны хор пад кіраўніцтвам народнага артыста БССР Р. Р. Шырмы.

Фото І. Салавейчыка.

ДАРОГА ПЕСНІ

У ВОСЕНЬ 1939 года то ў адной, то ў другой вёсцы самых аддаленых і непрыкметных раёнаў Заходняй Беларусі пачалі заўважаць сілавусага, крышку павольнага чалавека гадоў пад пяцьдзсят. Справы, відаць, у яго сур'ёзнай не было, дык ён сабарэ старых дзядоў і бабуль і прымушае іх песні спяваць, а сам гэтыя песні ў сшытачак запісвае. А то скліча, у каго хата прастарнейшая, моладзь, ды мужчын і жанчын, хто смялейшы, і наладжвае з імі спевы.

Адразу відаць, няма чаго чалавеку рабіць, дык ён і сам забаўкамі займаецца і думае, што і ў людзей гэтак сама няма ніякага клопату ў галаве.

Так разважалі дарослыя.

А моладзь — зелень, ёй што? Паабяцаў ім, што ў горад забярэ, што будуць раз'язджаць разам з хорам па ўсім Савецкім Саюзе, дык хіба іх утрымаеш? І безгалосыя пайшлі-б за ім...

Потым чалавек гэты з'яўляўся сярод беластоцкіх ткачоў, сустракаўся з плятагонамі, з кавалямі, старыямі — і паўтаралася прыблізна тая-ж гісторыя, што і з вясковымі спевакамі.

...Так нараджалася беларуская дзяржаўная капэла. І чалавек, які хадзіў па ўсёй Заходняй Беларусі ад сяла да сяла, збіраў па аднаму спеваку, —

быў тады настаўнік, а зараз народны артыст БССР Рыгор Раманавіч Шырма.

З дзяцінства песціў ён у сэрцы любоў да народнай песні і заўсёды, кіруючы самадзейнымі хорамі, імкнуўся данесці яе ў народную гущу.

У студзені 1940 года ў ансамблі Шырмы, які складаўся з хора і танцавальнай групы, было ўжо 60 чалавек. Сваю рэгулярную работу ансамбль пачаў 15 студзеня, а 23 лютага, у дзень Чырвонай Арміі, выступіў з вялікім канцэртам. Выступіў і захапіў, здзівіў слухачоў і глядачоў. Такого хора і такога стройнага, зладжанага выканання беларускіх народных песень і танцаў на Беларусі яшчэ не прыходзілася сустракаць. Гэта было сапраўднае і самае кроўнае народнае мастацтва.

І паляцела за хорам Шырмы крылатая слава. Яго запрашалі адразу ў дзесяткі месц. І ансамбль адзываўся на просьбы. Часцей за ўсё выязджалі ў вёскі, выязджалі туды, дзе пры панскай Польшчы людзі за ўсё сваё жыццё не бачылі «свежага» чалавека, акрамя солтыса, які прыязджаў збіраць у мужыкоў падаткі.

Ці варта казаць, якую радасць у сэрцы гэтых людзей прыносіла песня, вольная, як вецер, і, як мора, бязмежная, песня, якую спявалі нядаўнія сяляне, рабочыя, служачыя — людзі з народа.

* * *

Вайна захапіла хор Шырмы на гастролях пад горадам Орлом. Так і эвакуіраваліся яны ўсім калектывам у Сібір. Цяжкія былі 1941 — 42 гады. Аднак і тыдня не сядзеў ансамбль на месцы. Каля 70 тысяч кіламетраў праехалі ўдзельнікі яго за вайну і каля двух з паловай тысяч канцэртаў далі байцам-франтавікам, раненым салдатам у шпіталях, рабочым абарончых заводаў, калгаснікам. Дзе толькі ні быў, дзе ні выступаў хор Шырмы!

Задуменным сумам гучала дзе-небудзь недалёка ад пярэдняга краю мелодыя беларускай народнай песні «А ў полі вярба пахілёная...» І міжвольна кожнаму салдату прыпамінаўся родны дом, родныя мясціны, дзе ён вырас і дзе мо' не раз у дзяцінстве бачыў такую-ж вярбу пахіленую, зараз кінутую на здзек ворагу, як і родная зямля...

Але доўга сумаваць салдату не даводзілася. Задуменны матыў змяняўся новым, страйвым і бравурным. Кожны нібы падцягваўся і ўліваўся ў нябачны строй, які вяла за сабой салдацкая песня, вяла і колькі шчаслівых надзей абяцала!

«Із далёкіх, із краёў
Йшлі салдацкі дамоў...
Выхадзіце, брацця, сёстры,
Пераможцаў спатыкаці!»

Цуды рабіла з чалавечым сэрцам песня, народжаная тым-жа сэрцам. Яна прымушала плакаць, яна весяліла, і яна-ж клікала мірных савецкіх людзей на барацьбу з ворагам:

І, паслухмяныя яе ўрачыстаму закліку, людзі ішлі на смяротны бой за шчасце сваіх дзяцей, за шчасце Радзімы.

Увесь Урал і Сібір, усю Сярэдняю Азію аб'ехаў Рыгор Шырма са сваім ансамблем. Не прамінулі яны ніводнага абласнога горада ў РСФСР.

Вярнуўшыся ў 1943 годзе на Радзіму, у вызваленую ад фашыстаў Нова-Беліцу, ансамбль абслугоўваў І Беларускі фронт аж да самага яго наступлення. У 1944 годзе, праз некалькі дзён пасля вызвалення Мінска, Шырму і яго танцавальна-песенны калектыў на самалётах перакінулі ў Мінск абслугоўваць партызан і мірнае насельніцтва, якое нарэшце ўздыхнула вольна.

Якія гэта былі цудоўныя паездкі, якую радасць у чалавечыя сэрцы несла песня, якім прызнаннем і падзякай плацілі ёй людзі!

Пасля вайны, знаходзячыся ў Гродна, хор Шырмы вярнуўся да гастроляў па заходніх раёнах, дзе

праходзіла калектывізацыя. І зноў ён быў тут жадыным госцем.

* * *

Здаецца, даўно прамінулі цяжкія ваенныя гады, калі ўдзельнікі ансамбля дзялілі пароўну апошні кавалак хлеба, дзяліліся адзін з другім самым неабходным абуткам і адзеннем, якія адыгрывалі не апошняю ролю пры 50-градусным сібірскім морозе.

Але насталі іншыя часы.

Цяпер з ансамбля вылучылася ў самадзейны калектыў танцавальная група. Хор вырас у дзяржаўную капэлу, якой пад сілу не толькі песенны рэпертуар, а і кантаты, і араторыі.

У капэлу за апошнія гады прышло многа моладзі з Кансерваторыі, з Музычнага вучылішча, з самадзейных гуртоў калгасаў і прадпрыемстваў.

Ігнацок Мар'я — маладая калгасніца з-пад Кобрына, без спецыяльнай музычнай асветы. Але паслухайце яе спеў! Часам нават спрактыкаваныя майстры вакальнага мастацтва ў захапленні пытаюць: «Якую кансерваторыю канчала гэтая дзяўчына?».

Нязменнай любоўю слухачоў карыстаецца маладая салістка Галіна Ламакіна. Дзе ведаюць хор Шырмы, там ведаюць і яе. Асабліва выраслі маладыя выканаўцы і дырыжоры хора В. Юневіч і М. Шуманскі.

Узбагаціўся і ўскладніўся рэпертуар капэлы. Кантаты Багатырова «Аб Сталіне» і «Беларусь», хоры Пукста, Алоўнікава, Падкавырава і іншых беларускіх кампазітараў на тэксты беларускіх паэтаў; творы рускіх кампазітараў і руская і замежная класіка; народныя песні на мовах народаў Савецкага Саюза; малдаўскія, украінскія, літоўскія, латвійскія; песні краін народнай дэмакратыі.

Звыш 120 песень капэлы, пакладзеныя на грамзапіс («Ці свет, ці світае», «Вышла маці», «Рабіна-рабіначка» і інш.), уваходзяць у залаты фонд вакальнай культуры.

Зараз, у дні падрыхтоўкі да дэкады беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве, дзяржаўная капэла жыве асабліва напружаным жыццём.

Час дэкады набліжаецца. Мы ўсе з радасцю і сардэчным хваляваннем чакаем яго. Вялікае шчасце жыць у савецкай краіне, дзе ўсе народы спяваюць аб сваім радасным жыцці, як роўныя сярод роўных.

«Мы, беларусы, з братняю Руссю
Разам шукалі к волі дарог.
Ў бітвах за волю, ў бітвах за долю
Мы здабылі з ёю сцяг перамог».

Е. НАТАЛЫНА.

У падрыхтоўцы да дэкады беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве прымаюць актыўны ўдзел шырокія народныя масы рэспублікі.

Сярод мастацкіх работ хатняй гаспадыні З. А. Серады асабліва выдзяляецца вышыты ёю партрэт Героя Савецкага Саюза Зоі Касмадзем'янскай.

На здымку: З. А. Серада (у цэнтры) расказвае наведвальнікам гомельскай выстаўкі аб сваёй рабоце над партрэтам.

Фото Н. Дзяругіна
(Фотахроніка БелТА).

Міжнародны жаночы дзень 8 сакавіка

8 САКАВІКА — Міжнародны жаночы дзень — мае сваю слаўную гісторыю. Рашэнне аб устанавленні такога дня было прынята ў 1910 годзе ў сталіцы Даніі Капенгагене на міжнароднай жаночай канферэнцыі. Сам факт устанавлення Міжнароднага жаночага дня сведчыць аб вялікім значэнні, якое набыла барацьба працоўных жанчын за вызваленне ад капіталістычнага ўціску.

40 год назад, у 1913 годзе, упершыню быў адзначаны дзень 8 сакавіка ў нашай краіне. Пад кіраўніцтвам партыі большэвікоў працоўныя жанчыны ўзнялі голас пратэсту супроць царскага самодзяржаўя, супроць капіталістаў і памешчыкаў.

Партыя Леніна — Сталіна заўсёды надавала вялікае значэнне жаночаму рэвалюцыйнаму руху, цесна звязваючы яго з агульнай барацьбой пролетарыята за сваё вызваленне. лепшыя сілы партыя накіроўвала для работы сярод работніц і сялянак.

У «Кароткім курсе гісторыі партыі» адзначаецца вялікая роля петраградскай дэманстрацыі работніц, якая адбылася 23 лютага (8 сакавіка) 1917 года:

«Па закліку Петраградскага камітэта большэвікоў работніцы вышлі на вуліцу дэманстраваць супроць голаду, вайны, царызма. Дэманстрацыю работніц падтрымалі рабочыя агульным забастовачным выступленнем па Петраграду. Палітычная стач-

ка пачала перарастаць у агульную палітычную дэманстрацыю супроць царскага ладу».

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя прынесла працоўным жанчынам нашай краіны вызваленне ад шматвяковага рабства і прыгнечання. Найвялікшыя геніі чалавецтва Ленін і Сталін прынялі ўсе меры, каб не толькі па закону, але і фактычна працоўныя жанчыны сталі поўнацэннымі, актыўнымі ўдзельніцамі будаўніцтва новага жыцця. Савецкая ўлада ўзняла з самых глыбін мільёны працоўных жанчын, навучыла іх грамаце, уцягнула ў вытворчасць, далучыла да актыўнай работы. Няма ў нас такой кваліфікацыі, няма такой вытворчасці, у якой жанчына не заняла-б пачэснага месца.

У поўнай меры савецкія жанчыны выкарыстоўваюць найвялікшыя правы, прадастаўленыя ім Сталінскай Канстытуцыяй на працу, на адукацыю, на адпачынак, на матэрыяльнае забеспячэнне ў старасці, на роўную аплату працы.

Царская Расія была турмой народаў. Жанчыны нацыянальных ускраін асабліва востра пазналі ўсю горыч рабскай працы, нацыянальнага і сацыяльнага ўціску. Пераважная большасць жанчын Беларусі да рэвалюцыі працавала ў якасці прыслугі, падзёншчыц, батрачак. Паводле перапісу 1897 года, у Мінскай, Віцебскай і Магілёўскай губернях было ўсяго 3 процанты пісьменных жанчын.

Вялікі Кастрычнік азарыў свабодай і шчасцем працоўных усіх нацыянальнасцей. Сталінская нацыянальная палітыка дала магчымасць жанчынам Беларусі, як і іншых савецкіх рэспублік, атрымаць адукацыю, спецыяльнасць, навучыцца кіраваць дзяржавай — стаць актыўнай свядомай сілай сацыялістычнага грамадства. Усё больш і больш становіцца ў рэспубліцы жанчын — наватараў вытворчасці.

Токар аўтамабільнага завода, дэлегат XIX з'езда Компарты Савецкага Саюза Ксенія Васільеўна Курчыцкая выконвае норму на 160—180 проц. Ганна Дзегцярова, станочніца-фрэзероўшчыца «Гомсельмаша», штодзённа выпрацоўвае па дзве — дзве з паловай нормы. Тысячы стаханавак рэспублікі змагаюцца за датэрміновае выкананне пяцігадовага плана.

Сярод вучоных Беларусі звыш 500 жанчын. Далёка за межамі рэспублікі вядома доктар медыцынскіх навук прафесар Тацяна Васільеўна Бірыч — аўтар новых метадаў лячэння вочных захворванняў. Кандыдат фізіка-матэматычных навук Міхаліна Мечыславаўна Свіршчэўская, кандыдат біялагічных навук Ганна Андрэеўна Язубчык і многія іншыя плённа працуюць у галіне савецкай навукі.

Калгасны лад змяніў лёс сялянкі. Нароўні з мужчынам працуе яна ў арцельнай гаспадарцы і нярэдка выпрацоўвае больш працадзён чым мужчына. Ніхто не ўпікне яе кавалкам хлеба — ні муж, ні бацька.

Свінарка Харыта Іванюшка з калгаса імя Сталіна Ленінскага раёна ад кожнай з 11 свінаматак атрымала прыплод па 26 парасят. Сёлета на працадні яна атрымала 120 пудоў збожжа, 2,5 тоны сена, 70 пудоў бульбы, 500 рублёў грашыма і ў прэмію 8 парасят.

З 1 163 трактарыстак рэспублікі 104 з'яўляюцца брыгадзірамі. Жаночая трактарная брыгада Івянецкай МТС Баранавіцкай вобласці (брыгадзір тав. Касцюкевіч) выканала гадавы план на 140 проц., зэканоміла 4 тоны гаручага і змазачнага матэрыялу. Трактарыстка Слонімскай МТС Надзея Грэцкая выканала больш двух гадавых норм і зэканоміла

У новым радзільным доме ў Баранавічах.

Фото Л. Папковіча

Чэмпіён БССР сярод жанчын па лыжах за 1952 год Антаніда Трашчалава (злева) і чэмпіён Мінска сярод жанчын Зандылія Лавецкая на лыжнай трэніроўцы.

Фото Р. Марата
(Фотахроніка БелТА).

тону гаручага. За выдатную работу яна ўзнагароджана Ганаровай граматай Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР. Можна прывесці шмат прыкладаў добрай работы жаночых трактарных брыгад. Яны на славу папрацавалі ў мінулым годзе і зараз паспяхова рыхтуюцца да веснавой сяўбы.

Партыя надае вялікае значэнне вырашчванню жаночых механізатарскіх кадраў. Нам патрэбна значна больш трактарыстак, больш жанчын-камбайнераў, авалодаўшых перадавой сельскагаспадарчай тэхнікай.

Многія калгасніцы рэспублікі сталі майстрамі соцыялістычнага земляробства і жывёлагадоўлі. Выказваючы перадавікам глыбокую падзяку за працоўныя подзвігі, мы нястомна павінны змагацца за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны ў калгасах.

Калгасам павінны дапамагчы жаночыя саветы, каб ні адзін факт нядабайных адносін да працы не застаўся не заўважаным. Не выпрацавала калгасніца мінімуму працаздэн, працуе абы з рук збыць — усё гэта павінна заўважыць актывістка і адкрыта асудзіць гультаёў. Набліжаецца адказны час у калгасным жыцці — веснавая сяўба. Зробім-жа ўсё, каб сустрэць яе ўзорнай падрыхтоўкай.

Вялікую дапамогу партыйным арганізацыям у правядзенні выхаваўчай работы сярод жанчын павінны аказаць жонсаветы. У першую чаргу неабходна, каб жаночы актыў глыбока вывучыў гістарычныя рашэнні XIX з'езда партыі і папулярываваў іх у шырокіх масах працоўных.

Падрыхтоўка да 8 сакавіка праходзіць у гэтым годзе ў абстаноўцы вялікага палітычнага ўздыму. Гэтая дата супала з падрыхтоўкай да ўсенароднага свята — дня выбараў у мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных. Савецкія жанчыны разам з усім савецкім народам ганарацца сусветна-гістарычнымі поспехамі сваёй Радзімы, якая пад геніяльным кіраўніцтвам вялікага Сталіна ўзводзіць светлы будынак кунізму.

На прыкладзе Савецкага Саюза вучацца будаваць новае жыццё сотні мільёнаў людзей усяго свету. У абстаноўцы ўсё ўзрастаючай актыўнасці рыхтуюцца да 8 сакавіка жанчыны краін народнай дэмакратыі: Польшчы, Чэхаславакіі, Венгрыі, Румыніі, Балгарыі, Албаніі, Кітайскай Народнай Рэспублікі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, якія яшчэ нядаўна пазналі радасць вызвалення.

Міжнародны жаночы дзень працоўных ўсяго свету правядуць пад знакам далейшага разгортвання барацьбы за мір. Амерыкана-англійскія імперыялісты ўсё больш узмацняюць падрыхтоўку да новай вайны. На рэках крыві карэйскага народа яны нажываюць новыя мільярды долараў. Простыя людзі ўсяго свету патрабуюць спыніць злачынную вайну ў Карэі.

Міжнародны жаночы дзень у капіталістычных краінах пройдзе ў абстаноўцы жорсткай барацьбы за палепшанне жыццёвых умоў. Работніцы і служачыя выступяць супроць жабрацкай заробтнай платы, супроць беспрацоўя, супроць падрыхтоўкі да новай вайны.

Мільёны жанчын усіх краін свету ўліваюцца ў міжнародную дэмакратычную федэрацыю жанчын, якая з'яўляецца сапраўдным барацьбітом за мір і дэмакратыю.

Савецкія жанчыны ганарацца тым, што наша вялікая Айчына стаіць у авангардзе барацьбы за мір і шчасце людзей.

Няхай-жа натхнёная праца савецкіх жанчын, гарачых патрыётак Радзімы, яшчэ больш множыць славу нашай роднай краіны!

М. НІКІФАРАВА,

заг. аддзела па рабоце сярод жанчын ЦК КПБ.

Звеннявая

У шчаслівую часіну
Склалі песню не адну
Пра калгасную дзяўчыну,
Звеннявую па ільну.

Твар яе гарыць заранкай,
Мабыць, той, што ў добры час
Залацістым, росным ранкам
Стрэла ў полі колькі раз.

А як лён разліўся морам,
Пэўна, з тою сінявой
Паспрачаліся-б з задорам
Вочы нашай звеннявой.

Лён сцялілі, лён часалі —
Ці-ж не з тога валакна
Пасмы-косы нашай Галі
З ільнаводчага звяна?

А аб працы, ураджаі
І багатых працаднях
Скажа зорка залатая,
Што ў дзяўчыны на грудзях.

П. ДЗЮБАЙЛА.

Лаурэат міжнароднай Сталінскай прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі» Эліза Бранко.

Фото Д. Шаламовіча

ЭЛІЗА БРАНКО

15 СТУДЗЕНЯ ў Свэрдлоўскай зале Крэмля, у прысутнасці шматлікіх прадстаўнікоў савецкай грамадскасці адбылося ўручэнне міжнароднай Сталінскай прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі» гераіні Бразіліі Элізе Бранко.

Імя Элізы Бранко стала вядома не толькі ў Бразіліі, у краінах Лацінскай Амерыкі, але і далёка за іх межамі. Эліза Бранко прайшла суровы шлях. Яна нарадзілася 27 снежня 1912 года на поўдні Бразіліі ў г. Барэто штата Сан-Паулу. Рана пазнаўшы галечу і голад, яна ў 13 год вымушана была пакінуць школу і паступіць у швейную майстэрню, каб дапамагчы сваёй маці ўдаве гадаваць чатырох малодшых братоў і сясцёр.

Не лёгка жылося Элізе і тады, калі яна стала жонкай рабочага. Але яе энергія і жыццерадасны характар падтрымлівалі бадзёрасць у доме нават у чорныя дні беспрацоўя, калі на плечы маладой жанчыны зваліліся ўсе клопаты аб сям'і: двух дочках, мужу, хворай маці. Аднак, Эліза ніколі не замыкалася ў вузкае кола асабістых клопатаў. Ёй былі блізкі і дорагі інтарэсы такіх-жа людзей працы, як і яна сама. Разам з мужам яна ўдзельнічае ў забастоўцы на прадпрыемствах таварыства «Фрыгорыё Англо», змагаецца за павышэнне заробтнай платы. У 1946 годзе Эліза ўзначальвае барацьбу работніц за зніжэнне цэн на прадукты харчавання. Будучы членам дэмакратычнай жаночай арганізацыі ў г. Барэто, Эліза стварае на сваёй кватэры

жаночы Камітэт, арганізуе пры ім курсы для непісьменных, курсы кройкі і шыва. Пад кіраўніцтвам Элізы Бранко Камітэт змагаецца супроць дарагоўлі і спекуляцыі, дабіваецца палепшанняў у галіне вадаправода, рынку, святла і г. д. На актыўную дзейнасць Камітэта ўлады хутка звярнулі ўвагу і закрылі яго пад выглядам незахаваўня нейкіх юрыдычных фармальнасцей. Паліцыя не раз прабавала расправіцца з Элісай, але яе заўсёды абаранялі жанчыны, любоўю і павагай якіх яна карысталася.

У 1947 г. Эліза Бранко з сям'ёй пераяжджае ў Сан-Паулу — другі па велічыні горад у краіне, буйны прамысловы цэнтр, слаўны сваімі баявымі справамі ў барацьбе за нацыянальную незалежнасць і мір. Яна ўступае ў Жаночую федэрацыю Сан-Паулу, каб змагацца за правы жанчын, за жыццёвыя інтарэсы бразільскага народа, за мір, за нацыянальную незалежнасць, супроць унутраных і знешніх ворагаў сваёй радзімы — імперыялістаў ЗША.

7 верасня 1950 г. у Сан-Паулу на плошчы Аньангабао быў прызначаны ваенны парад нібыта ў адзнаку дня незалежнасці Бразіліі. У сапраўднасці-ж, выконваючы загад амерыканскіх імперыялістаў, правячыя кругі Бразіліі рыхтаваліся да адпраўкі войск у Карэю.

Федэрацыя бразільскіх жанчын арганізавала паход на месца парад. Жанчыны распаўсюджвалі лістоўкі, у якіх выкрывалі намеры агрэсараў. На плошчы была і Эліза Бранко.

Пачынаўся парад... І раптам Эліза ў імя выратавання бразільскай моладзі ад удзелу ў ганебнай вайне, у імя абароны міру кінула наперад, высока ўзняўшы белае палотнішча з надпісам: «Салдаты — нашы сыны не паедуць у Карэю!» Сярод маршыруючых войск адбылося замяшанне. На плошчы з узрушаючай сілай прагучэлі словы Элізы: «Салдаты, адмаўляйцеся ехаць у Карэю! Мы не дапусцім пагібелі нашых блізкіх. Мы не хочам арміі сірот, разбураных ачагоў і слёз маці».

Глыбокі сэнс учынка Элізы Бранко добра зразумелі правячыя кругі Бразіліі. Яна была арыштавана і па ўказцы дзяржаўнага дэпартаменту ЗША асуджана на 4 гады 3 месяцы турэмнага зняволення.

Падзеі, што разыграліся на плошчы Аньангабао, ускалыхнулі ўсю краіну. Імя Элізы Бранко стала сцягам барацьбы бразільскіх патрыётаў. Пачалася шырокая народная кампанія супроць адпраўкі бразільскіх войск у Карэю. Яна дасягнула такой сілы, што бразільскія салдаты не былі накіраваны на вайну супроць карэйскага народа. Адначасова ў краіне разгарнулася барацьба за вызваленне Элізы Бранко. Народ не прызнаў прыговору суда, пасылаў ёй шматлікія пісьмы з выражэннем маральнай падтрымкі, салідарнасці і любові. У актыўную абарону міру ўключаліся людзі, якія раней не ўяўлялі, што вайна пагражае іх дзецям.

У засценках Сан-Паўльскай турмы для Элізы Бранко былі створаны бесчалавечныя ўмовы, турэмныя ўлады імкнуліся знішчыць яе. Але жорсткасць і здзекі катаў не зламалі духу мужнай жанчыны. Яна пісала сваёй сям'і: «Жахі і самавольства выклікаюць у мяне абурэнне і надаюць больш смеласці ў барацьбе супроць вайны і галечы, за вызваленне маёй радзімы».

Бранко заклікае жанчын усімі сіламі змагацца супроць развязвання новай вайны і яшчэ больш рашуча выступаць супроць адпраўкі бразільскіх салдат у Карэю:

«Якая маці дапусціць, каб яе сын загінуў на палях далёкай Карэі, дзе іншаземныя войскі разбураюць гарады, знішчаюць цэлыя сем'і».

Эліза ірвецца на волю, каб стаць у рады барацьбітоў за мір. Глыбока ўпэўненая ў перамозе сіл міру над сіламі вайны, яна пае сваё натхняючае прывітанне першаму Кангрэсу бразільскіх жанчын, які адбыўся ў ліпені 1951 г. у Сан-Паулу.

У турме Эліза праводзіць палітычную работу сярод зняволеных. Яна вучыць іх змагацца за свае правы і аб'яўляе галадоўку супроць невыноснага турэмнага рэжыму і здзекаў. Да галадоўкі далучаюцца ўсе палітычныя зняволеныя. Абвінаваціўшы Элізу ў падбукторванні да бунту, турэмныя ўлады пераводзяць яе ў самую горшую турму, падвяргаюць строгай ізаляцыі і яшчэ больш жорсткаму рэжыму.

Самавольства турэмных улад над Элізай выклікала гнеўны пратэст усёй бразільскай грамадскасці. Рух за яе вызваленне набыў такія размеры, што федэральны трыбунал Бразіліі змушаны быў апраўдаць яе і выпусціць на свабоду.

Калі гэта стала вядома ў Сан-Паулу, велізарны натоўп жанчын і мужчын, моладзі, рабочых з музыкай і кветкамі сабраўся перад выхадам з турмы, каб

вітаць мужную патрыётку. Яны суправаджалі яе да будынка Федэрацыі бразільскіх жанчын, няспынна скандыруючы: «Нашы сыны ніколі не паедуць салдатамі ў Карэю».

Пасля выхаду з турмы Эліза Бранко з нястомнай энергіяй зноў уключаецца ў барацьбу за мір. Яна аб'язджае ўсю Бразілію, заклікаючы народ змагацца за мір, за суверэнітэт сваёй краіны, за жыццё дзяцей, за дружбу паміж народамі, за заключэнне пакта міру паміж пяццю вялікімі дзяржавамі. Эліза ўзнімае свой голас у абарону патрыётаў, барацьбітоў за мір, якія пакутуюць у турмах.

Выступаючы ў Вене з высокай трыбуны Кангрэса народаў, Эліза Бранко сказала, што, не глядзячы на націск дзяржаўнага дэпартаменту ЗША, ні адзін салдат не быў адпраўлены з Бразіліі ў Карэю і што бразільскія маці ніколі не дазваляць ператварыць моладзь у сродак удзіску і заняволення іншых народаў.

Прысуджэнне Элізе Бранко высокай узнагароды — міжнароднай Сталінскай прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі» — з'яўляецца прызнаннем яе подзвігу, яе мужнай барацьбы за справу міру.

А. ЯКАЎЛЕВА

ЛІЧБЫ І ФАКТЫ

Колькасць жанчын-спецыялістаў з закончанай вышэйшай адукацыяй узрасла ў нашай краіне супроць 1940 года больш як у тры разы і ў 1952 годзе перавышала 830 тысяч чалавек, сярод якіх было 380 тысяч інжынераў і тэхнікаў.

* * *

У навуковых, вучэбных і культурна-асветных установах Савецкага Саюза працуе звыш двух з паловай мільёнаў жанчын.

Больш 60 тысяч жанчын працуе ва ўніверсітэтах, інстытутах, навукова-даследчых установах, узбагачаючы савецкую навуку новымі даследаваннямі і адкрыццямі.

* * *

У СССР звыш мільёна настаўніц выходзіць пакаленне ў духу камуністычнай свядомасці і савецкага патрыятызма, з іх 48 174 працуе ў Беларусі. Каля 100 тысяч савецкіх настаўніц узнагароджаны ордэнамі і медалямі за самаадданую працу, 114 настаўніц Беларусі прысвоена ганаровае званне «Заслужанага настаўніка школы БССР».

* * *

Больш мільёна жанчын працуе ў сістэме аховы здароўя, з якіх 207 тысяч урачоў. У БССР 4306 жанчын-урачоў маюць вышэйшую адукацыю.

* * *

Дзесяткі тысяч жанчын кіруюць трактарамі і камбайнамі, сотні тысяч сталі перадавікамі соцыялістычнага земляробства і жывёлагадоўлі. Звыш 40 проц. аграномаў у СССР — жанчыны.

Толькі ў нашай рэспубліцы старшынямі калгасаў і іх намеснікамі працуюць 137 жанчын, 627 — брыгадзірамі, 864 — загадчыкамі жывёлагадоўчых ферм, больш 6 000 — звеннявымі па тэхнічных культурах.

* * *

Соцыялістычная Радзіма высока цэніць самаадданую працу і подзвігі савецкіх патрыётак. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 70, Героя Соцыялістычнай Працы 270 жанчынам. У нашай рэспубліцы 26 Героінь Соцыялістычнай Працы.

Больш 730 тысяч жанчын-работніц, калгасніц, інжынераў, аграномаў, работнікаў народнай асветы, аховы здароўя і культуры ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі СССР. 579 жанчынам прысвоена званне лаўрэата Сталінскай прэміі за выдатныя работы ў галіне навукі, вынаходства, літаратуры і мастацтва, у тым ліку 6 жанчынам нашай рэспублікі.

* * *

Камуністычная партыя і савецкі ўрад нястомна клапацяцца аб жанчыне-маці і

дзецях. Больш 35 тысяч жанчын удастоены звання «Маці-героіня», тры з паловай мільёны жанчын узнагароджаны ордэнамі «Мацярынская слава» і «Медаль мацярынства».

У нашай рэспубліцы 1348 маці ўдастоены звання «Маці-героіня», 33 848 маці ўзнагароджаны ордэнамі «Мацярынская слава», 15 591 — «Медаль мацярынства».

Дзяржава толькі ў 1951 г. выплаціла многадзетным і адзінокім маці, а таксама на нованароджаных 6 мільярдаў рублёў дапамогі. Па рэспубліцы з 1944 года выплачана многадзетным маці больш мільярда рублёў дзяржаўнай дапамогі.

* * *

Жанчыны СССР прымаюць шырокі ўдзел у кіраванні дзяржавай і ў савецкім будаўніцтве. 280 жанчын з'яўляюцца дэпутатамі Вярхоўнага Савета СССР, 2 209 — дэпутатамі Вярхоўнага Саветаў саюзных і аўтаномных рэспублік, звыш поўмільёна — дэпутатамі мясцовых Саветаў. У нашай рэспубліцы 15 жанчын выбраны дэпутатамі Вярхоўнага Савета СССР, 118 — дэпутатамі Вярхоўнага Савета БССР.

* * *

Сярод народных суддзяў і народных засядацеляў — больш 40 проц. жанчын. Толькі ў Беларускай ССР — 40 жанчын-пракурораў, 52 суддзі, 6 членаў Вярхоўнага суда.

* * *

У СССР 8 030 жаночых кансультацый, больш 6 тысяч радзільных дамоў, тады як у царскай Расіі было толькі 9 такіх устаноў. У нашай рэспубліцы больш 700 дзіцячых ясляў і садоў, якія абслугоўваюць звыш 30 тысяч дзяцей, тады як да рэвалюцыі па ўсёй Расіі садамі і яслямі было ахоплены ўсяго 500 дзяцей.

Кожны год у піонерскіх лагерах і санаторыях адпачывае больш 5 мільёнаў дзяцей.

* * *

Вялікія сумы ідуць у нас на народную асвету. У школах, тэхнікумах, ВУЗ навучаецца 57 мільёнаў чалавек. А ў краінах капітала скарачаюцца асігнаванні на народную асвету. У ЗША не наведваюць школу некалькі мільёнаў дзяцей. У Грэцыі і Югаславіі 75 проц. бюджэта ідзе на пераўзбраенне, таму толькі ў Югаславіі ў 1951 годзе закрылася 700 школ.

* * *

Міжнародная дэмакратычная федэрацыя жанчын, у якой аб'яднана 135 мільёнаў жанчын з 64 краін свету, вядзе паслядоўную барацьбу за мір, за эканамічныя і палітычныя правы працоўных жанчын, за жыццё і будучыню дзяцей.

Мільёны жанчын у краінах капітала змагаюцца за павышэнне заробтнай платы, увядзенне дзяржаўнай сістэмы аховы працы і соцыялістычнага страхавання, за павелічэнне дзяржаўных выдаткаў на народную асвету і ахову здароўя дзяцей.

СЛАЎНАЯ АРМІЯ СОВЕЦКАЙ ДЗЯРЖАВЫ

ЗАЛАТЫМІ літарамі ўпісаны ў гісторыю нашай Радзімы слаўныя перамогі Совецкай Арміі. Створаныя 35 год таму назад геніяльнымі правадырамі Комуністычнай партыі В. І. Леніным і І. В. Сталіным Савецкія Узброеныя Сілы з чэсцю служачь сваёй соцыялістычнай дзяржаве.

Любімае дзецішча народа, якое ўвабрала ў сябе ўсе яго лепшыя традыцыі і рысы, — наша армія цвёрда і непахісна стаіць на варце дзяржаўных інтарэсаў краіны соцыялізма, пільна ахоўваючы мірную стваральную працу савецкіх людзей. З адкрытым захапленнем і гордасцю глядзяць працоўныя ўсіх краін на Савецкую Армію. Арміяй міру любоўна называюць яны Узброеныя Сілы Савецкага Саюза, бо светлыя ідэі міру накрэслены на пераможных сцягах савецкіх палкоў і дывізій.

Характарызуючы аблічча салдата рэвалюцыі — сына народа і яго вернага абаронцу, В. І. Ленін у сваёй прамове ў Дзень чырвонага афіцэра 24 лістапада 1918 года прыводзіць такі эпізод, сведкай якога яму давялося быць у вагоне Фінляндскай чыгункі.

«Я бачыў, што публіка нечаму ўсміхаецца, слухаючы адну бабулю, і папрасіў перакласці мне яе словы. Фінка, параўноўваючы старых салдат з рэвалюцыйнымі, гаварыла, што першыя абаранялі інтарэсы буржуазіі і памешчыкаў, а другія — беднаты. ... «Цяпер не трэба, — гаварыла яна, — баяцца больш чалавека з ружжом».

У сваім выступленні на ўрачыстым пленуме Маскоўскага Савета 25 лютага 1928 года таварыш Сталін ярка сфармуляваў асноўныя асаблівасці арміі краіны Саветаў, як арміі новага тыпу. Савецкая Армія — армія брацтва народаў нашай краіны, армія вызваленых рабочых і сялян, абаронца іх свабоды і незалежнасці. Выхаваная з першых дзён свайго нараджэння ў духу інтэрнацыяналізма, у духу павагі да народаў іншых краін, яна стала аплотам захавання і зацверджання справы міру паміж народамі. У гэтым сіла Совецкай Арміі, яе велізарныя перавагі перад арміямі капіталістычных краін, у якіх усё выхаванне салдат будзецца на распальванні пачуцця нянавісці да народаў іншых дзяржаў.

Моцная правадой сваёй справы армія Совецкай дзяржавы расла і мацнела ў барацьбе са шматлікімі

Выдатнік баявой і палітычнай падрыхтоўкі малодшы сержант Іван Токар.

Фото М. Жарава.

ворагамі, выходзіла пераможцай у суровых ваенных выпрабаваннях. Летапісам гераізму і славы стаў яе баявы шлях. Пад Псковам і Нарвай маладыя атрады ўзброеных рабочых і сялян 23 лютага 1918 года на галаву разграмілі полчышчы германскіх імперыялістаў, якія ў шмат разоў пераўзыходзілі іх па колькасці і тэхнічнай аснашчонасці. Гэты дзень паказаў усяму свету выдатную воінскую доблесць і майстэрства арміі краіны Саветаў. Вуснамі савецкага народа і яго ўрада ён названы Днём нараджэння Узброеных Сіл першай у свеце соцыялістычнай дзяржавы. Натхняемыя амерыканскімі імперыялістамі арміі інтэрвентаў, пры падтрымцы ўнутранай контррэвалюцыі спрабавалі ў 1918 — 1920 гадах сілай зброі адабраць вялікія заваёвы Кастрычніка. Імперыялістычныя драпежнікі 14-ці дзяржаў і іх найміты: Калчак, Юдзеніч, Дзе-

нікін, Красноў, Врангель, Пілсудскі — мелі намер задушыць у вогненным калыцы яшчэ не ўзмацнеўшую савецкую рэспубліку. Пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі і пры гарачай падтрымцы ўсяго шматмільённага народа наша доблесная армія выкінула за межы краіны ўсю імперыялістычную нечысць. Закрыўшы граніцы ад варожых пасяганняў стальным шчытом сваіх палкоў, яна забяспечыла нашаму народу магчымасць заняцца мірнай стваральнай працай.

У гады грамадзянскай вайны і барацьбы супроць іншаземнай інтэрвенцыі выключную ролю адыграў палкаводчы геній вялікага Сталіна. Выдатны арганізатар гістарычных перамог пад Царыцыным, Перм'ю, Петраградам, разгрому Дзенікіна, рашаючых баёў супроць панскай Польшчы і Врангеля — таварыш Сталін смела ламаў закасцянелыя догмы і шаблоны буржуазнага ваеннага майстэрства, ствараючы новыя законы вядзення бою, якія апіраюцца на перадавую навуку. Сакрушаючы ўзброеныя да зубоў шматтысячныя арміі інтэрвентаў, своечасова разгадваючы іх каварныя замыслы, вялікі правадыр закладаў аснову новага, рэвалюцыйнага ваеннага майстэрства — сталінскай навукі перамагаць.

Са зброяй у руках савецкім воінам прыходзілася не раз абараняць свяшчэнныя рубяжы нашай Радзімы ад замаху імперыялістаў і ў гады мірнага будаўніцтва. Японскія агрэсары атрымалі ўрокі, якія назаўсёды ім запомніліся: у 1938 годзе ля возера Хасан і ў 1939 годзе ў раёне ракі Халхін-Гол, на тэрыторыі дружэственнай нам Мангольскай Народнай Рэспублікі. У цудоўных песнях апеты савецкім народам вызваленчы паход нашых Узброеных Сіл у Заходнюю Украіну і Заходнюю Беларусь у 1939 годзе. У складанейшых умовах суровай зімы 1939 — 1940 года савецкія воіны атрымалі бліскучую перамогу ў вайне з белафінамі, якія падбухторваліся і падтрымліваліся імперыялістамі многіх дзяржаў. Са славай выканаўшы свой абавязак перад Радзімай, савецкія войскі забяспечылі бяспеку Ленінграда і паўночна-заходніх граніц СССР.

Пераўтвараючы пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі, пад вадзіцельствам таварыша Сталіна гаспадарку краіны на сацыялістычны лад, з адсталай зрабіўшы яе перадавой, савецкі народ багата забяспечваў сваю армію дасканалай айчынай зброяй, якая перавышала па сваёй якасці ўсё, што мелі арміі капіталістычных краін.

Навязаная нашаму народу нямецка-фашысцкімі захопнікамі вайна была цяжкім выпрабаваннем для Савецкіх Узброеных Сіл. На працягу амаль чатырох год ім прышлося весці жорсткія бітвы з велізарнай арміяй створанага гітлераўцамі разбойніцкага блоку.

Выматаўшы і абяскровіўшы ворага, які нагла ўторгнуўся на свяшчэнную савецкую зямлю, наша гераічная армія нанесла буйнае паражэнне гітлераўцам у бітве пад Масквой. Назаўсёды аказаўся развеемым міф аб непераможнасці нямецка-фашысцкіх войск.

Грандыёзная сталінградская бітва, як гаворыць таварыш Сталін, «прадвясчала закат нямецка-фашысцкай арміі».

Бітва пад Курскам паставіла нямецка-фашысцкую армію перад катастрофай. А праз некалькі месяцаў сталіца нашай Радзімы Масква салютавала героям фарсіравання Дняпра, вызваліцелям Кіева. Настолькі-ж бліскуча была праведзена Савецкай Арміяй аперацыя па акружэнню ворага ў раёне Корсунь-Шэўчэнкаўскі. У гэтых бітвах, рашаючых лёс нашай Радзімы, ва ўсёй паўнаце праявілася арганізуючая, натхняючая роля Комуністычнай партыі. Армейскія комуністы ішлі ў першых радах атакуючых рот, батальёнаў, палкоў і дывізій, паказваючы выдатныя ўзоры гераізму, адвагі, высокага воінскага майстэрства.

Сапраўдным трыумфам перадавога савецкага ваеннага майстэрства з'яўляюцца паслядоўна нанесеныя ў 1944 годзе нашымі войскамі дзесяць магутных удараў па ворагу, геніяльна распрацаваных таварышом Сталіным. У выніку іх былі поўнасцю вызвалены ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў часова акупіраваныя раёны Савецкага Саюза, вораг быў выгнаны з межаў савецкай зямлі і адкінуты да граніц Германіі.

Адной з буйнейшых аперацый 1944 года з'яўляецца разгром нямецка-фашысцкіх войск на Беларусі. Буйныя вайсковыя злучэнні гітлераўцаў пад Віцебскам, Бабруйскім, Магілёвам падвергліся маланкаваму знішчэнню. Фіналам бітвы за вызваленне Беларусі было акружэнне 30-ці нямецкіх дывізій пад Мінскам.

У бітвах за Беларусь гераічнымі подзвігамі праславілі сябе бяспаспартыя народныя месціцы-партызаны. Імёны Герояў Савецкага Саюза Канстанціна Заслонава, бацькі Міная (Міная Філіпавіча Шмырова) і іншых адважных сыноў беларускага народа назаўсёды захавае ў сваім сэрцы ўдзячны народ.

У радах Савецкай Арміі, якая граміла ворага на беларускай зямлі, мужна змагаліся рускія і украінцы, беларусы і грузіны, казахі і ўзбекі, прадстаўнікі ўсіх нацыянальнасцей нашай неабсяжнай Радзімы. Абараняючы родную беларускую зямлю, тут загінуў смерцю героя Нікалай Гастэла. На беларускай зямлі здзейсніў адзін з найвышэйшых подзвігаў салдацкай доблесці малады воін Юрый Смірноў, які аддаў сваё жыццё ў імя захавання ваеннай тайны.

Сярод воінаў і партызан-беларусаў — 251 Герой Савецкага Саюза. Беларускі народ даў Узброеным Сілам савецкай краіны таленавітых ваеначальнікаў-генералаў, двойчы Герояў Савецкага Саюза Івана Ігнацьевіча Якубоўскага і Іосіфа Іеракліевіча Гусакоўскага.

Беларускі народ па праву ганарыцца сваімі мужнымі дачкамі на фронце і ў варожым тылу, якія гераічна змагаліся з гітлераўскімі захопнікамі. Слаўная беларуская патрыётка Рыма Шаршнёва паўтарыла неўміручы подзвіг Александра Матросава. Залатымі зоркамі Герояў Савецкага Саюза адзначаны подзвігі савецкіх патрыётак Марыі Осіпавай, Алены Мазанік, Анны Маслоўскай, Алены Стэмпкоўскай, Надзеі Траян, Алены Колесавай. Звыш 8 тысяч беларускіх дзяўчат і жанчын узнагароджаны ордэнамі і медалямі.

У Вялікай Айчынай вайне яшчэ больш умацавалася дружба народаў савецкай краіны, згуртаваўшыхся вакол свайго старэйшага брата — рускага народа. Узняўшы сцяг перамогі над Берлінам, сакрушыўшы мілітарыстычную магутнасць імперыялістычнай Японіі, Савецкая Армія прадстала перад усім светам, як першакласная армія, якая мае дасканалы сучаснае ўзбраенне, вопытнейшы камандны састаў, высокія маральна-баявыя якасці. Армія-вызваліцельніца прынесла жаданую свабоду народам Еўропы, якія пакувалі пад фашысцкім ярмом. Вынік Вялікай Айчынай вайны — сведчанне непераможнай сілы сацыялістычнага грамадскага і дзяржаўнага ладу.

Сваю 35-ю гадавіну Савецкая Армія сустракае новымі поспехамі ва ўдасканаленні баявога майстэрства. У гістарычных рашэннях XIX з'езда партыі савецкія воіны, разам з усім народам нашай краіны, чэрпаюць новыя сілы для патрыятычных подзвігаў ва славу Радзімы. Верныя свяшчэннаму воінскаму абавязку, яны пільна сочаць за прошкамі новых прэ-тэндэнтаў на сусветнае панаванне — амерыканскіх імперыялістаў. Гордыя высокім давер'ем свайго народа, воіны Савецкай дзяржавы з чэсцю выконваюць свае ганаровыя абавязкі, пільна ахоўваючы мірную стваральную працу савецкіх людзей, якія ўзводзяць велічны будынак камунізма.

Маёр М. КАЧАВЫ

Векавая мара ажы

Круглы год вядуцца назіранні за стокам вады на асушальных каналах Палесся. Гэта дазваляе сачыць за рэжымам вод і весці праектаванне новых каналаў.

На здымку: лепшы работнік вадамернага паста на рацэ Віша комсамолка А. Панцялеенка.

Фото А. Дзіглава (Фотахроніка БелТА).

ДЛЯ ДАЛЕЙШАГА магутнага ўздыму сельскай гаспадаркі XIX з'езд Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, побач з іншымі мерамі, даў заданне ў шырокіх размерах правесці работы па асушэнню балот.

Найбольш забалочанай тэрыторыяй еўрапейскай часткі Савецкага Саюза

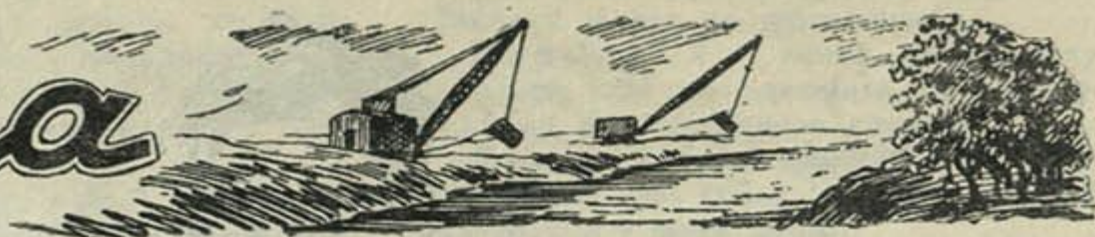
з'яўляецца Палеская нізіна. Знаходзіцца яна ў басейне Прыпяці і на водараздзельных плато Прыпяці з рэкамі Заходні Буг, Нёман і Дняпр. Нізіна займае плошчу ў 11,6 мільёна гектараў, з якіх у Беларускай ССР знаходзіцца 6,2 мільёна гектараў.

Палескай нізінай поўнаасцю ахоплены Пінская, Палеская і часткова

Бабруйская, Брэсцкая, Баранавіцкая, Гомельская і Мінская вобласці Беларускай ССР; ёю таксама поўнаасцю ахоплены Валынская і Ровенская і часткова Жытомірская, Камянец-Падольская, Тарнопальская, Львоўская і Кіеўская вобласці Украінскай ССР.

Звыш 8,7 мільёна гектараў Палескай нізіны размешчаны ў катлавіне з

Мяцкуніца

плоскім дном і прыўзнятымі краямі. З поўначы катлавіна акаймавана марэннымі ўзгоркамі Беларускай грады і з поўдня Валына-Падольскім узвышшам.

Па самым нізкім месцы катлавіны працякае галоўная водная артэрыя Палескай нізіны — рака Прыпяць даўжынёй каля 800 км. Рэчышча Прыпяці вельмі звільстае, берагі нізкія, забалочаныя.

Многія буйныя прытокі Прыпяці ідуць пачатак на поўдні, у раёнах Валына-Падольскага ўзвышша, і на поўначы, у раёнах Беларускага ўзвышша. Рэчышчы прытокаў у верхнім цячэнні маюць высокія стромкія берагі і хуткае цячэнне, у межах Палескай катлавіны яны праходзяць у нізкіх забалочаных берагах з павольным цячэннем вады. Водараздылы паміж прытокамі Прыпяці згладжаны. У выніку веснавая паводка затапляе велізарныя плошчы.

У Прыпяць на ўчастку паміж Пінскам і Туравам упадае восем буйнейшых прытокаў. Плошча іх вадазбору складае да 65 процантаў усяго басейна Прыпяці. Такое сканцэнтраванне прытокаў выклікае затапленне поймы Прыпяці паводкай на шырыню да 30 кіламетраў.

Больш 82 процантаў балот Палескай нізіны — нізінныя, травяністыя, вельмі каштоўныя для асваення пад пасевы сельскагаспадарчых культур.

У Палескай, Пінскай і Валынскай абласцях балоты займаюць звыш 60 процантаў усёй тэрыторыі. Ворныя землі Палесся раскіданы астраўкамі сярод балотных масіваў і часта затапляюцца.

На такіх участках вельмі цяжка прымяняць сучасныя машыны для сельскагаспадарчых работ. Тэрміны сяўбы, асабліва ў вільготныя гады, зацягваюцца. Усё гэта вельмі затrudняе рост эканомікі і культуры калгасаў Палесся.

Асушэнне і асваенне балот Палескай нізіны прадстаўляе вялікую і складаную народна-гаспадарчую задачу.

Побач з асушэннем і асваеннем балот, рэканструкцыя воднага транспарту і скарыстаннем гідраэнергіі ў праблему Палескай нізіны ўваходзяць пытанні ўкаранення травапольнай сістэмы земляробства, рэканструкцыі ўсёй сельскай і лясной гаспадаркі, тарфянай прамысловасці, прамысловасці па перапрацоўцы таварнай сельскагаспадарчай сыравіны, рыбнай гаспадаркі, аховы здароўя і іншыя.

Для гідратэхнічных збудаванняў на Палескай нізіне будзе выкана- на каля 900 мільёнаў кубаметраў зем-

ляных работ, або ў 12 раз больш чым пры будаўніцтве Суэцкага канала, у 4,5 раза больш чым пры будаўніцтве Панамскага канала і ў 6,6 раза больш, чым пры будаўніцтве канала Масква-Волга.

Пасеўная плошча ў калгасах і саўгасах беларускага Палесся павялічыцца ў два з лішнім разы, і амаль удвая павялічыцца размер пахаці. Высокая ўраджайнасць асушаных тарфянікаў дасць магчымасць стварыць магутную базу сыравіны для прамысловасці. Калгасы значна расшыраць пасевы збожжавых культур, цукровых буракоў, канпель, махоркі. Больш 1,5 мільёна гектараў высокапрадукцыйных лугоў і пашы дазваляць значна павялічыць рост пагалоўя жывёлы і яе прадуктыўнасць.

Валавы збор збожжа вырасце больш як на 100, бульбы і гародніны — на 400, цукровых буракоў — на 45, сена і іншых грубых кармоў — больш як на 500 мільёнаў пудоў. Жывёлагадоўля ўзрасце больш як у 3 разы, а яе прадуктыўнасць у 6—7 раз.

Даўжыня рачных суднаходных шляхоў павялічыцца ў некалькі раз, а вялікія рачныя судны здолеюць рабіць суцэльныя рэйсы па Дняпры, Нёмане і Заходнім Бугу.

У водасховішчах на плошчы больш 100 тысяч гектараў будзе арганізавана рыбная гаспадарка.

Прырост драўніны з плошчы асушанага лесу складзе не менш 700—800 тысяч кубаметраў у год.

Меліярацыя Палесся дасць магчымасць расшырыць пасевы цукровых буракоў і стварыць умовы для будаўніцтва цукровых заводаў. На Палессі

вырастуць заводы па перапрацоўцы ільнавалакна, табаку, вінна-спіртавыя, крухмальна-патачныя, маслазаводы. Будуць арганізаваны заводы па газафікацыі і каксаванню торфу.

Такіх задач і маштабаў меліярацыйных работ не ведалі і не ведаюць капіталістычныя краіны. Яны магчымы толькі ва ўмовах сацыялізма, ва ўмовах мірнай палітыкі Савецкага Саюза.

Правільнае вырашэнне праблемы Палесся магчыма толькі на глыбока навуковай аснове, пры ўсебаковым вывучэнні прыродных і эканамічных умоў з улікам перспектывы развіцця ўсёй народнай гаспадаркі.

Інстытут Белгіправадгас складае зараз схему асушэння і асваення балот Палескай нізіны. Вышукальныя работы для распрацоўкі схемы ў асноўным закончаны.

У 1953 годзе будуць праводзіцца вялікія работы па асушэнню і сельскагаспадарчаму асваенню паасобных балотных масіваў і забалочаных зямель Палескай нізіны ў Палескай, Бабруйскай, Пінскай, Брэсцкай і іншых абласцях. На аб'ектах будуць працаваць некалькі дзесяткаў магутных савецкіх экскаватараў, больш ста канавакапальнікаў, шмат бульдозераў, грэйдэраў і іншых машын.

Спрадвечная мара беларускага і украінскага народаў аб асушэнні балот Палесся воляй Комуністычнай партыі Савецкага Саюза і Савецкага ўрада ператвараецца ў рэчаіснасць. Палессе ў бліжэйшым будучым стане квітнеючым краем нашай Радзімы.

Інжынер П. ШЧЫТНІКАЎ.

Ля Свіслачы

Яшчэ асфальт старанна слалі
І будавалі новы мост,
Каб шыр Маскоўскай магістралі
Прайшла праз горад наш наўпрост,

Як веснім ранкам сіняватым
Квартал пракрочыўшы, другі,
Сталёвай пасцю экскаватар
Угрызся ў рэчкі берагі.

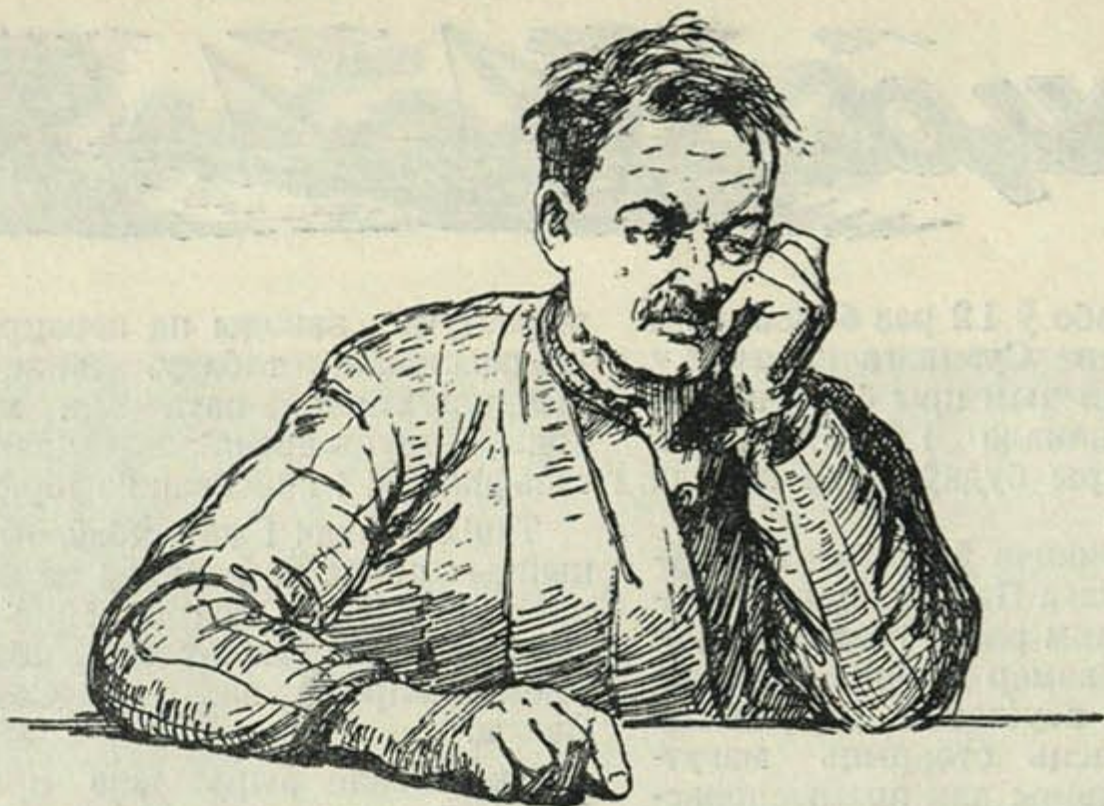
Глытаў пясок ён і каменне
Вяковы іл, што пластам злёг,
І толькі спуск каўша імгненны
І запавольнены ўзлёт —

Казаў, што хвалі пойдучь валам,
Ў граніт удараць з усіх сіл.
Цяпер там беглі самазвалы,
Вязлі каменні, жвір і іл.

Шаптаў у ліпах цёплы вецер,
Дурэў, сваволіў без канца,
І ўжо тады у рэчку дзеці
Давалі з берагу нырца.

І на рацэ ажыўшай людзі
Спынялі позірк свой часцей...
Я радасць чуў у працы гудзе
І звонкіх воклічах дзяцей.

У. ЛЯПЕШКІН.

ЯК ПАСЦЕЛЕШ- ТАК І ВЫСПІШСЯ

Алесь РЫЛЬКО

Мал. М. Бельскага

(П'еса ў адным акце)

Дзеючыя асобы:

МАКАР ВІДЗЯК, год 45.
МАРЫНА — яго жонка, таго-ж узросту.
ВАЛОДЗЯ — іх сын, 7 год.
СЦЯПАН КАРАСЬ — старшыня калгаса.
ВЯДУЧЫ ПРАГРАМУ.

Вядучы праграму (перад заслонай). Зараз мы вам пакажам п'есу ў адным акце пад назвай «Як пасцелеш — так і выпішся» пра Макара Відзьяка...

Дык вось, некалі Макар працаваў старшынёю калгаса, у апошні час ён быў брыгадзірам паляводчай брыгады, але з тыдзень таму назад, на агульным сходзе, ніхто за яго не закінуў добрага слова... Карацей кажучы, знялі Макара з пасады брыгадзіра. І было за што. Вось самі, калі ласка, памяркуйце... (Вядучы хаваецца.)

Адкрываецца заслона. На сцэне — чыстая палавіна сялянскай хаты, добра прыбраная. Каля акна, за сталом, па зімоваму апрануты, з ускудлачанымі валасамі, сядзіць Макар. Ён ў цяжкім роздуме; прыкметна, што пасля добрай выпіўкі. Валодзя на стала нешта старанна малюе.

Макар (пра сябе). Значыць, дастукаўся!.. Сядзіш цяпер у хаце, надзьмуўшыся, нібы тая варона на суку... Вочы няма куды паказаць... (Схапіўся рукамі за галаву і ўтаропіўся ў акно. Паўза. Цяжка ўздыхнуўшы.) Усе ад мяне адварнуліся!.. (Яшчэ ніжэй апусціў галаву.)

Валодзя (да бацькі, радасна). Ёлкі зялёныя!..

(Макар не чуе сына. Валодзя схапіў свой размаляваны лісток і, падбегшы, тузануў бацьку за рукаў...)

Валодзя. Тата! Ёлкі зялёныя!..

Макар (абудзіўся). Што?!

Валодзя (падае лісток). Паглядзі, тата, колькі ў мяне дамоў атрымалася! І ката намалюваў! І пеўня!

Макар (адхіліўшы руку сына, сурова). Хто цябе навучыў гаварыць гэтыя «ёлкі»?

Валодзя (здзіўлена). Хто навучыў? А ўчора ўвечары, як ты прышоў дадому, не ўмеў роўна хадзіць па хаце. І гэта-ж ты, тата, усё казаў тады «ёлкі зялёныя».

Макар. Ты малы, табе не трэба так гаварыць, як дарослыя. (Устаў з-за стала, пачаў крочыць па хаце.)

Валодзя (ўслед за ім, працягваючы лісток). Та-та!..

Макар (спыніўся, трымаецца адной рукой за галаву). Учарашні вечар... Трашчыць цяпер галава так, што, здаецца, рассыпецца... Хоць ты на яе абручы наганяй.

Валодзя (тузае бацьку за рукаў). Паглядзі-і!..

Макар. Ну, што ты там намалюваў? Пакажы.

(Садзяцца за стол.)

Валодзя (водзіць пальцам па лістку). Во — адна хата, вялікая, вялікая! У мяне паперы нехапіла, а то намалюваў-бы яе яшчэ большую! А во — другая хата.

Макар. А што гэта?

Валодзя. Калгасны клуб! А там вунь людзі ідуць...

Макар. Дык чаго-ж столькі ў клуб спяшаецца? Кіно будзе?

Валодзя. Не-е, ідуць на сход...

(Паўза. Валодзя нешта дамалёўвае.)

Валодзя. Тата, паглядзі, які чырвоны сцяг на клубе атрымаўся!

Макар (рашыў гутарку павярнуць

на другое). Сынок! Гэта во... Ага!.. Сынок, а дзе-ж твой аўтамабіль? Можаб ты пакатаўся на ім?

Валодзя. Нельга, тата, — аўтамабіль сапсаваўся, адламалася адно колца.

Макар. Давай, адрамантую яго табе.

(Валодзя прыносіць цацку).

Валодзя. Я ўжо спрабаваў адрамантаваць...

Макар. Гэта адразу відаць, — вунь кляўцом як пагнуў борт.

Валодзя. Тата, а ты і сёння не ідзі на работу, лепш зрабі мне саначкі, і яшчэ лыжы! І яшчэ...

Макар. Хопіць!.. (Твар Макара скрывіўся ад унутранага болю. Пакінуўшы цацку, ён зноў сарваўся з месца.)

Валодзя. У цябе, тата, зубы бяляць?

Макар (пра сябе, з дакорам). Сапраўды, сядзі дома і рабі цацкі! Хоць сын знайшоў да чаго бацьку рукі прыкласці. Сёння зноў не пайшоў на работу... (Паўза. Нарэшце, Макар у другі раз рашыў павярнуць гутарку пра іншае.) Сынок! Вось паглядзі на снег (паказвае на акно) і скажы: якога ён колеру?

Валодзя (пільна паглядзеўшы праз акно). Снег белы-белы!.. (Трэ кулачкамі вочы). Ажно, здаецца, чорным!

Макар (смяецца). Дык, кажаш, белы-белы ажно чорны? Гэта падман зроку... Ты доўга прыглядаўся, а сонца слепіць... Хе, хе... У мяне таксама так бывае, калі доўга на што-небудзь ўглядаюся. (Задумаўся). А іншы раз наадварот — чорнае здаецца белым...

(Валодзя за сталом прадаўжае маляваць. Макар спыніўся каля люстэрка на сцяне, прычасаўся.)

Макар. Усё-ж не такія ўжо, братка Макар, у цябе дрэнныя справы, каб носам зямлю скародзіць. Быў старшынёю, быў брыгадзірам, а прыдзе час — і зноў падымешся. Ну, цяпер трохі паслізнуўся... (Расчуліўшыся, падышоў да сына, пачаў гладзіць яго па галаве.) Ты ў мяне — адзіная ўцеха, толькі ты адзін не асуджаеш мяне... (Паглядзеў у акно.) Вунь мама ідзе. (Адышоўшыся ад сына, з распаччу). Зноў, чаго добрага, пачне лаяцца... І п'яніца, і абібок...

(Уваходзіць Марына, распранаецца.)

Валодзя (бяжыць да маці). Мама, а мы з татам малявалі. Не, я адзін маляваў, а тату паказваў.

Марына. Ды з твайго таты... маляр добры... Унь які гузак намалюваў учора сабе на лобце...

(Макар прыгнуўшыся, моўчкі рамантуе цацачны аўтамабіль.)

Марына (дастае з кішэні два яблыкі, да сына). Вазьмі, сынок, яблычкі.

Валодзя (бярэ яблыкі). Дзякуй, мама! (Бяжыць да бацькі.) Гэта табе яблык, а гэта мне.

Макар. Не трэба, сынок... Не трэба!..

Марына. Бяжы, Валодзька, пагуляй з дзецьмі ў снежкі, — няма чаго ўвесць дзень у хаце сядзець.

Валодзя. Добра, мама! (Хуценька апрагнаецца і выбягае.)

Марына (прыбіраючы ў хаце, да Макара). Куды-ж сабраўся? — не распранаешся. Зноў на ўсю ноч? А потым спаць да абеду? Што-ж, Макарка, ідзі. ідзі і зусім не прыходзь дамоў. Усё адно з цябе няма ні гаспадара, ні бацькі...

Макар (пра сябе). Пачынаецца!.. (Старанна завіхаецца над цацкай.)

Марына. Па майстру і работа, — людзі на рабоце, а ён цацкамі забаўляецца. Можна-б на коўзанкі збегаў? Летам, праўда, табе было-б куды лепш: капаўся-б з малымі ў жоўценькім пясочку... Ой, Макар, Макар! Да чаго ты дажыўся, да чаго дастукаўся! Які-ж з цябе мужчына, калі не можаш узяць сябе ў рукі? Няўжо ты лічыш сябе зусім страчаным чалавекам? Калі так, то дарэмна! Дзе твая сіла волі? **(Паўза).** Дзіўна атрымліваецца: жонка — на работу, муж — на печ. Да таго апусціўся, што мне ажно сорамна за цябе перад людзьмі.

Макар **(глянў у акно).** Добра, што хоць мой ратунак ідзе! **(Пакідае цацку, распранаецца.)**

(Уваходзіць Сцяпан Карась).

Сцяпан. Добры дзень у хату!

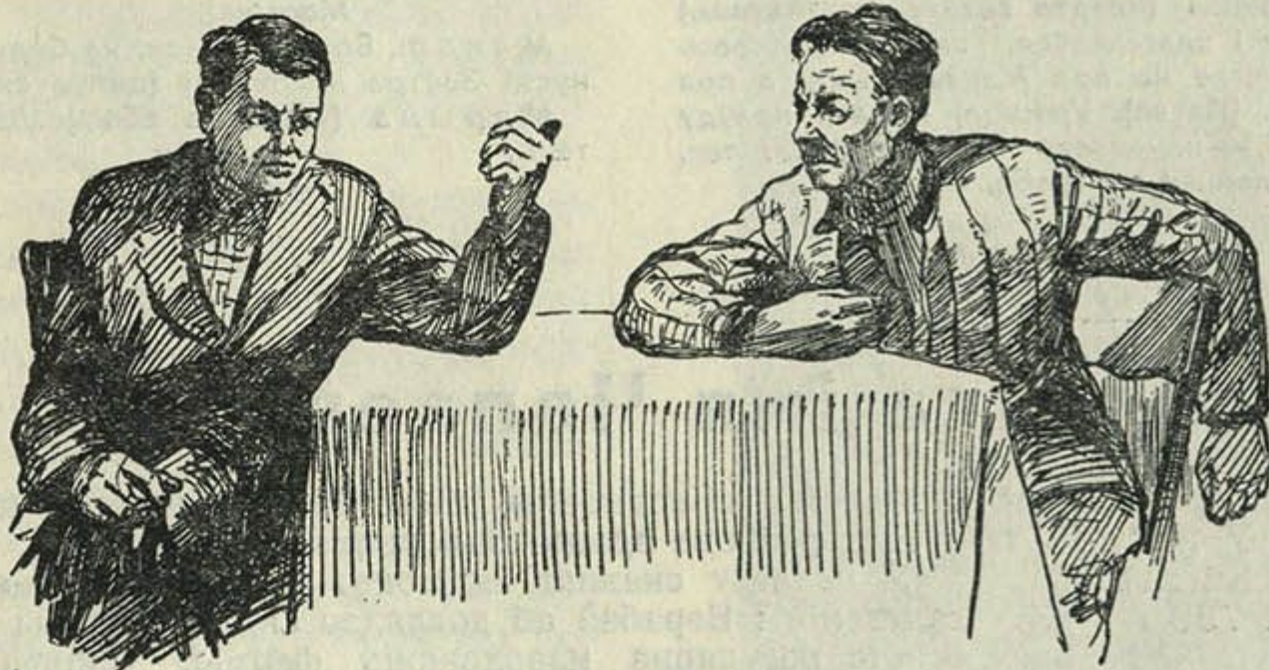
Марына. Добры дзень. Праходзь, калі ласка. Сядай.

Сцяпан **(падыходзіць да Макара, здароваецца з ім за руку, сядзе паплеч. Да гаспадароў).** Як жывем? Як маемся?

Макар. Па-маленьку.

Сцяпан. Як там у вас, Марына, з насеннем? Усё ачысцілі?

Марына **(пачынае вязаць панчоу).** Толькі што скончылі.

Сцяпан. Добра! А я ўчора быў у раёне, у сельгасадзеле далі многа літаратуры па ільнаводству. Пацікаўся, у бібліятэцы пакінуў усё.

Марына. У нас якраз сёння ўвечары заняты...

Сцяпан. А галоўная навіна: у вобласць збіраўся, Марына!

Марына. Чаго?

Сцяпан. На абласную нараду перадавікоў сельскай гаспадаркі.

Марына. Мясце?

Сцяпан. А што-ж тут дзіўнага? Лепшая ў раёне звеннявая па ільну — Марына Відзяк! Табе і ехаць. Выступленне загадзя падрыхтуй, раскажы талкова ў вобласці, як звяно дамагаўся поспехаў.

Марына. І не ведаю, ці здолею падрыхтаваць добрае выступленне.

Сцяпан. Макар дапаможа.

Марына **(з дакорам).** Макар дапамог ужо!

Макар. А што яшчэ новага ў раёне? Знаёмых каго-небудзь, магчыма, бачыў там?

Сцяпан. Знаёмых — поўна. **(Хітруючы).** Выпадкам сустрэўся з Андрэем Макавейчыкам...

Макар. Старшынёй калгаса «Перамога»?

Сцяпан. З ім самым.

Макар. Як ён жыве?

Сцяпан. Як гарох пры дарозе: хто не ідзе, той і скубе.

Макар. Як гэта?

Сцяпан. Вельмі проста: са старшынства знялі Андрэя Макавейчыка.

Макар. Не можа быць! Гэта-ж лепшы старшыня! Перадавы калгас у раёне?

Сцяпан. Лепшы п'яніца ў раёне — вось хто твой Макавейчык.

Макар **(недаверліва).** Як-жа гэта атрымалася?

Сцяпан. Вельмі проста, сам ведаеш. Раней Макавейчык рэдка калі частаваўся гарэлкай. А потым па-маленьку наладзіўся. Там — вяселле, тут — хрэзбіны, учора — заручыны, сёння — уваходзіны... З гэтага ён рабіў вывад, што аўтарытэт у яго вялікі. Неўзаметку для сябе «аўтарытэтны» старшыня дакаціўся да таго, што пачаў бываць і нязваным госцем. Павядзе носам і калі дзе-небудзь чаркай запахла, ён, нібы, выпадкова, туды заявіцца! Калгаснікі часта дакаралі яго, а жонка і добрым словам прасіла адумацца, пагражала...

Сцяпан **(хітра паглядаючы на Макара, прадаўжае).** У такіх выпадках Андрэй Макавейчык заўсёды даваў сабе абяцанне «выправіць становішча», а назаўтра так «выпраўляў», што вуліца становілася вузкаватай. На гэтым і спатык-

нуўся Макавейчык — прагнал з работы з барабанным боем!

Макар **(цяжка ўздыхнуўшы).** Та-ак!..

Марына. І правільна зрабілі калгаснікі, што прагналі такога гора-старшыню.

Сцяпан **(да Макара).** А чаго гэта ў цябе выгляд такі маркотны? Па ўчарашнім сумуеш, ці што?

Макар **(выпрастаўся, вінавата ўсміхаючыся).** Якое там!..

Сцяпан. Та-ак, выгляд у цябе быў прыгожы! Ідзеш, размаўляеш сам з сабой. Схапіўся рукамі за частакол, каб не паваліцца, і пытаеш у сябе: «Дык ты, Макар, разумны?» І тут-жа даеш адказ: «Вядома, разумны! Так і запішам у рашэнні... Запішам, што Макар Відзяк разумны, што ён добра выконвае свае абавязкі...».

Марына **(да Макара).** Слухай, слухай уважліва, мой даражэнькі. Не хавай вочы.

Сцяпан. А потым размаўляў са слупам. Загадваў яму: «Вядзі пратакол паседжання праўлення. Пішы: Макара Відзяка зноў прызначыць брыгадзірам паляводчай брыгады...» Убачыўшы, што слуп нічога не піша, ты, Макар, — ха-ха-ха!.. — даў яму такога штурханца, што ажно сам на нагах не ўтрымаўся.

Макар **(задыхнуўшыся ад сорама, паспрабаваў засмяцца).** Хі-хі!.. Цікава раскажаш. Я дык нічога не памятаю...

Сцяпан. Дзе-ж будзеш памятаць! Такое ў галаве не трымаецца...

Марына. Яно, можа, тады крыху і лягчэй, калі прыкідваешся, што не памятаеш пра зробленае глупства...

Макар **(устаў і адышоўся ў процілеглы бок, пра сябе).** І чаго ён прышоў калупацца ў маёй душы?!

(Убывае Валодзя).

Валодзя **(падбывае да бацькі).** Ой, тата, у рукі холадна! Гуляў у снежкі! Пагрэй у сваіх руках!

Макар **(бярэ рукі сына ў свае).** Ну, сыноч, аўтамабіль табе я адрамантаваў ужо.

Валодзя. Я-ж не малы, з аўтамабілем больш не гуляю.

Макар. І праўда. Сходзім сёння з табой у магазін, куплю табе партфель на кніжкі.

Марына **(ціха).** Купіш ты! Каб ты быў бацька, дык купіў-бы яму на зіму новае паліто.

Макар **(нібы не чуючы слоў жонкі).** Дык пойдзем, сыноч, купляць партфель, невялікі такі, чорненькі...

Валодзя **(абняўшы бацьку).** У цябе, тата, грошай няма, ты іх учора прапіў...

Макар **(нібы ўджалены, адхінае ад сябе сына. Нервова крочыць па хаце. Спыніўся каля краю сцэны. Гаворыць пра сябе).** Не галава ў цябе, а цэбар з мякінай. Чаго-ж ты варты? Сын, дзіця, і то што кажа. Цяпер-то ён гаворыць чужымі словамі. А як падрасце, што тады скажа?

Валодзя. Мама, я пабягу, яшчэ пагуляю. **(Выбывае.)**

Сцяпан **(спачувальна).** Так, не солідка табе, Макар, жывецца...

Макар **(уз'юшаны, падыходзіць да Сцяпана).** Скажы, што табе трэба? Чаго ты прышоў да мяне?

Сцяпан **(устае, кладзе руку на плячо Макару).** Ведаеш, братка, што я хачу табе сказаць...

Макар. Што?

Сцяпан. Сядай, не петушыся, слухай уважліва. **(Макар упіраецца, аднак, пад націскам рукі суседа, сядзе паплеч з ім).** Дык вось. Учора вечарам на праўленні мы абмяркоўвалі пытанне, як з табой нам быць далей.

Макар. Ну, і што?

Сцяпан. Успомнілі кожны твой крок, ад старшыні калгаса да... гультая, калі не сказаць горшае. Прыгадалі, колькі ты нарабіў шкоды калгасу.

Макар. Якой шкоды?

Сцяпан. У апошні час твайго старшынства калгас плёўся ў адсталых. Запытаеш: чаму? А таму, што ты больш заглядваў у чарку, чым цікавіўся работай. Калгаснікі перш за ўсё разганалі ад агульнага добра тых, хто стараўся пагрэць рукі за кошт чужога, на адказныя ўчасткі накіравалі цвярозых, працавітых людзей, бо кадры рашаюць усё. У выніку, як табе вядома, наш калгас цяпер выходзіць у перадавыя.

Марына. Адзін толькі мой Макарка ішоў ранейшай сцежачкай.

Сцяпан. А сцежачка гэтая многа каштавала калгасу. У чый брыгадзе засталася няскошанай атава? У тваёй, Макар. Хто вінаваты, што два гектары бульбы прыхапіла марозам? Ты вінаваты, бо праз гарэлку не бачыў свету белага, не арганізаваў работу. Праўда, і мы вінаваты: даўно-б трэба было цябе папрасіць з брыгадзірства. Але лепш позна, чым ніколі.

(Макар нізка схіляе галаву).

Марына. Адным словам, Макарка, як пасцелеш — так і выспішся.

Сцяпан. Гэта коратка, Макар, якую ты прынёс шкоду калгасу. Я не дарэмна раскажваю, які ты ўчора быў харошы, і гавару, які з цябе быў работнік. Узяў, разумееш, цябе і паказаў табе-ж самому. Няма на што глядзець, праўда? А калі да гэтага дадаць яшчэ, што ты не выходзіш на работу, то...

Макар [з болей у голасе]. Гавары карацей...

Сцяпан. Можна і карацей. Учора праўленне рашыла: калі з заўтрашняга дня не выйдзеш на работу, — паставіць на агульным сходзе пытанне аб выключэнні цябе з калгаса.

Макар [падхапіўся]. Мяне?!

Сцяпан [устае]. Цябе. І ёсць за што, — я толькі што пералічваў прычыны. Тых, хто ідзе насуперак інтарэсам калектыва, калектыву і карае, адмятае ад сябе, як непатрэбнае!

Макар [у ранейшым здрантвенні]. Мяне?!

Сцяпан. Цябе! Мала таго, калі і пойдзеш на работу, п'янстваць табе мы не дазволім, — мы не хочам, каб сярод нас былі такія людзі.

Марына. Колькі вярочку ні віць — а канцу быць. [Спакойным, цвёрдым голасам]. І я, Макар, калі не адумаешся, пакладу канец нашым разладам: мне ты з воўчым пашпартам не патрэбны. Ідзі ад нас, і ўсё! Гавару гэта пры Сцяпане

[З болей у голасе]. А дзіця адна выгадую.

Сцяпан [збіраецца пайсці]. Вось што я і хацеў сказаць. Да пабачэння! [Затрымаўся, нешта ўспомніў]. Ага, вось яшчэ што. [Дастае з кішэні газету, кладзе яе на стол]. Пачытай, тут пра Андрэя Макавейчыка пішуць [З парога] Усяго добрага, Макар! Папраўляйся і неадкладна выпраўляйся. [Выходзіць].

[Пауза].

Марына [сур'ёзна, пераканаўчым голасам]. Я, Макар, не жартуючы табе сказала: жыць так нам далей немагчыма, адсяку адразу — менш буду пакутаваць. Зраблю гэта дзеля Валодзькі: на цябе прыглядаючыся, дзіця добрым не вырасце...

Макар. Я? Ды што ты?

Марына [памкнулася да яго падыйсці, аднак стрымала сябе]. Прынясу вады, будзем абедаць. [Выходзіць].

Макар [ўслед жонцы]. Пачакай! [Пауза]. Што я нарабіў! [Крочыць па хаце. Машынальна дастае кісет з тытунём, шукае ў кішэнях паперы і не знаходзіць. Убачыў на стала газету, бярэ яе. Здзіўляючыся, ўраніў кісет]. Андрэй Макавейчык!.. Партрэт на першай старонцы! «Трыбуна перадавікоў сельскай гаспадаркі!..» [Кладзе газету, пачакаўшы.] Я так і здагадваўся, што гэты Карась плявузгае не пра Макавейчыка, а пра мяне. [Пауза]. Урэшце, Карась праўду казаў, — намалываў мой партрэт так, што лепш і не трэба.

[Пауза. З болей у голасе.] Многа маіх сяброў і знаёмых пайшлі далёка наперад. А я пакаціўся ўніз, ды яшчэ па якой дарожцы! З Андрэем Макавейчыкам разам курсы канчалі... Алесь Ясень, — у трыццатым годзе арганізаваў з ім калгас, — цяпер старшынёю райвыканкома; Антось Барок, — некалі вучыў яго адрозніваць гатункі пшаніцы, — аграном. А Ягор Капуста, а Церах Алешка!.. Ды гэты-ж самы Сцяпан Карась!.. Стаў старшынёю калгаса-гіганта! А ты, Макар, што? Колькі ты сілы палажыў для роднага калгаса, аддаў для яго маладзейшыя гады, а цяпер — сваёй-жа рукой выкрэсліваеш сябе з жыцця!.. Не давяла гарэлка да добра! Праз яе са старшынства паляцеў, праз яе і з брыгадзірствам расквітаўся. А не спынішся — і з калгаса паляціш. І сям'я макам рассяпацца можа. [Задумаўся]. Так! Так і зраблю!.. [У акно]. Сыноч! Сыноч, хадзі ў хату!

[Убывае Валодзя].

Валодзя. Што, тата?

Макар [бярэ сына на рукі]. Сыноч, абяцаю табе: больш я такім не буду.

Валодзя. Ты, тата, добры. Я цябе люблю.

[Нячутна для бацькі і сына ўваходзіць Марына].

Макар. Больш, сыноч, не буду, клянуся! Заўтра на работу [цалуе сына].

Марына [абдымае абайх]. Даўно-б так!..

Заслона

З ВОПЫТУ РАБОТЫ ЖАНОЧЫХ СОВЕТАЎ

Жонсовет калгаса імя Чапаева

КАЛГАС імя Чапаева — самая буйная арцельная гаспадарка на Мядзельшчыне. У калгасе дзевяць паляводчых брыгад. За імі замацавана 4 311 гектараў зямлі, у тым ліку 1 789 гектараў ворыва.

Калгаснікі вышэй за ўсё ставяць інтарэсы дзяржавы. Уборку правялі своечасова і без страт. Першымі ў раёне і датэрмінова разлічыліся па хлебапастаўках. У пачатку лістапада чапаеўцы звярнуліся з заклікам да ўсіх калгаснікаў раёна аб датэрміновай здачы дзяржаве ільну, і сваё слова стрымалі. Да 27 лістапада калгас здаў усю ільнотрасту і за яе сартыроўку выдаў жанчынам дадатковую аплату.

Значна ўзрасла актыўнасць калгаснікаў. Алена Кавалёва, Ганна Мялешка, Ніна Каралёнак, Ліда Тункевіч выпрацавалі на паляводстве звыш 200 працадзён. Актыўны ўдзел прымалі калгаснікі ў нарыхтоўцы і вывазцы на палі ўгнаенняў, у выніку чаго дабіліся нядрэннага ўраджаю і атрымалі на працадзень па паўтара кілаграма збожжа.

У арганізацыйна-гаспадарчым умацаванні калгаса вялікую ролю адыграў жонсовет. Старшынёй выбрана свінарка Паўліна Саук. Яна — член праўлення, дэпутат раённага Савета дэпутатаў працоўных. Намеснікам выбрана комсамолка Ніна Пішч.

У жонсовет уваходзіць 9 жанчын. На першым паседжанні былі размеркаваны абавязкі паміж членамі жонсовета і даны канкрэтныя заданні.

Членам жонсовета Юзэфе Каралёнак і Ганне Савасцян даручана займацца вытворчымі пытаннямі. Яны часта гутараць з адстаючымі жанчынамі, дапамагаюць праводзіць брыгадныя сходы. У выніку значна павысіўся ўдзел жанчын у калгаснай працы.

У лістападзе жонсовет правёў у кожнай брыгадзе сходы, на якіх падрабязна азнаёміў калгасніц з па-

становай «Аб аплаце за лён». Гэта дапамагло калгасу датэрмінова здаць лён дзяржаве.

У пачатку снежня жонсовет слухаў інфармацыю калгасніцы Верабей аб доглядзе свіней. Члены жонсовета рэгулярна наведваюць фермы, ўскрываюць недахопы, дакладваюць аб гэтым праўленню калгаса або пярвочнай партыйнай арганізацыі.

Асабліва ўвага ўдзяляецца вылучэнню жанчын на кіруючую работу. У мінулым годзе вылучана на пост брыгадзіра паляводчай брыгады член жонсовета Ганна Савасцян, галоўным рахункаводам — член жонсовета Ядзвіга Сільмановіч, уочыцай — Аліна Хадыка.

Брыгада Ганны Савасцян дабілася нядрэнных вынікаў. У брыгадзе ўсе дружна выходзілі на работу і няма нявыпрацаваўшых мінімуму працадзён. Рыхтуючыся да веснавой сяўбы, брыгада ўнесла падпасевы яравых 400 тон торфу і ілу. Цяпер яны рыхтуюць мясцовыя ўгнаенні і завезлі ўжо 6 тон мінеральных угнаенняў. Брыгада заняла ў калгасе першае месца па ўраджайнасці ўсіх культур.

Не меншую ўвагу жонсовет удзяляе вучобе. Дзевяць калгасніц наведвае вячэрнюю школу, з непісьменнымі займаюцца вучні старэйшых класаў. У агразаветгуртку вучыцца 12 жанчын.

У студзені жонсовет арганізаваў у кожнай брыгадзе збор попелу і іншых мясцовых угнаенняў.

Зараз праводзіцца работа па падрыхтоўцы да выбараў. Ва ўсіх брыгадах вывучана прамова таварыша Сталіна на XIX з'ездзе КПСС, даклад таварыша Маленкова.

Усе члены жонсовета з'яўляюцца перадавікамі калгаснай вытворчасці.

Р. МІХНЕНАК,

заг. аддзела па рабоце сярод жанчын
Мядзельскага РК КПБ.

ЖАНЧЫНЫ-АГІТАТАРЫ

Усё шырэй разгортваецца падрыхтоўка да выбараў у мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных. Рабочыя і служачыя Крычаўскага цэментнага завода вылучылі лепшых людзей у склад выбарчых камісій, сярод якіх куністы тт. Стапалянская, Аманава.

Падрыхтоўка да выбараў выклікала значны ўздым агітацыйна-масавай работы. Калектыў завода стаў на стаханаўскую вахту ў чэсць дня выбараў. Агітатары тлумачаць «Палажэнне аб выбарах у мясцовыя Саветы», Канстытуцыю БССР, дырэктывы XIX з'езда партыі па пятому пяцігадоваму плану, знаёмяць выбаршчыкаў з біяграфіямі кандыдатаў у дэпутаты мясцовых Саветаў, якім працоўныя аказалі такі высокі гонар.

Вялікая работа праводзіцца сярод хатніх гаспадынь, на кватэрах выбаршчыкаў. Член выбарчай камісіі т. Ледэрах растлумачыла выбаршчыкам перавагі нашай сацыялістычнай сістэмы над капіталістычнай, правы і абавязкі грамадзян СССР, вывучае «Палажэнне аб выбарах у мясцовыя Саветы», расказвае аб вялікіх будоўлях кунізму. Тав. Аманава правяла гутаркі аб барацьбе прагрэсіўнага чалавецтва за мір, аб міжнародным становішчы. Тав. Стапалянская расказала аб дружбе народаў нашай Радзімы. Агітатары цесна ўвязваюць свае заняткі з работай завода, з задачамі, пастаўленымі перад цэментнікамі ў новай пяцігодцы.

Стаханаўцы цэментнага завода ў перадвыбарчыя дні дабіваюцца новых працоўных поспехаў, з дня ў дзень павышаючы прадукцыйнасць працы.

Няма сумнення, што наш народ, цесна згуртаваны вакол Куністычнай партыі, вакол правядыра і настаўніка працоўных таварыша Сталіна, адзінадушна выбера дэпутатамі ў мясцовыя Саветы кандыдатаў сталінскага блока куністаў і беспартыйных.

Лідзія МАТВЕЕНКА,
табелшчыца Крычаўскага
цэментнага завода.

Калгасніцы трэцяй брыгады сельгасарцелі «17 верасня» аднымі з першых апрацавалі лён і зараз актыўна рыхтуюцца да вясенне-пасеўнай кампаніі: накіпляюць мясцовыя ўгнаенні, правяраюць насенне, інвентар.

Калгасніцы Антаніна Бердзіна, Ніна Жуковіч з'яўляюцца актывісткамі нашай паляводчай брыгады. Яны заўсёды наперадзе: і ў касавіцу, і ў жніво, і ў час падрыхтоўкі да вясны. Слова агітатара, масава-растлумачальная работа сярод калгасніц — вось што ў першую чаргу стварае поспех. Актыўная і працавітая Ніна Жуковіч правяла гутаркі аб працоў-

годка, недалёка і — дзесяцігодка. З моладзі ўжо многія вучацца ў тэхнікумах, інстытутах.

Недалёка ад нас знаходзіцца медыцынскі пункт, які ўзначальвае фельчарыца тав. Макарэвіч — мясцовая жанчына, выхаванка Брэсцкага медыцынскага тэхнікума.

Многія нашы дзяўчаты сталі механізатарамі сельскай гаспадаркі, работнікамі жывёлагадоўлі, чыгуначнага транспарту. Савецкая ўлада адкрыла перад імі шырокія магчымасці. Кожная можа набыць сабе спецыяльнасць.

Клапоцячыся аб добрабыце калгаснікаў, жанчыны дапамагаюць у развіцці грамадскай гаспадаркі.

Ажыўлена бывае вечарамі ў агітпункце № 17 выбарчага ўчастка Сталінскага раёна горада Мінска, размешчаным у Доме культуры трэста «Аўтапрамбуд». У агітпункт прыходзіць многа выбаршчыкаў паслухаць лекцыю, пачытаць свежыя газеты і часопісы, пагуляць у шахматы.

На здымку: вечарам у агітпункце. На пярэднім плане (злева направа) брыгадзір комсамольска-маладзёжнай брыгады цесляроў Валянціна Шаркоўская і стаханаўка Валянціна Каваленка (трэст «Аўтапрамбуд»).

Фото М. Мінковіча
(Фотахроніка БелТА).

най дысцыпліны і дабілася таго, што ўсе жанчыны вышлі на маладзёбу.

Савецкая ўлада клапоціцца аб здароўі нашых жанчын. Калі цяжка захварэла Сцепаніда Якушэвіч, з Пружан выехала санітарная машына з урачом, і жанчына была выратавана. Хіба раней магла гэтая простая сялянка марыць аб такіх клопатах? Не! Яны магчымы толькі пры савецкай уладзе.

У нашай вёсцы шмат дзяцей. Яны вучацца зараз у добра абсталяванай чатырохгадовай школе. За паўтара кіламетра ад нас ёсць сямі-

На палі нашай брыгады ўжо вывезена больш ста тон мясцовых ўгнаенняў і пяцьсот тон торфу. Рыхтуем насенне.

Клопаты аб ураджаі — асноўная наша задача. Калі ў мінулым годзе мы дабіліся 16 — 18 цэнтнераў з гектара, то сёлета збярэм 20 — 22 цэнтнеры.

У чэсць выбараў мы, жанчыны трэцяй брыгады, рашылі добра падрыхтавацца да веснавой сяўбы.

Вольга ЖУКОВІЧ.
Пружанскі раён.

НАТХНЯЮЧАЕ СЛОВА ПРАВАДЫРА

15 лютага 1933 года... Ніколі яшчэ сталіца нашай Радзімы Масква не сустракала, не прымала гасцінна столькіх прадстаўнікоў вёскі, многамільённага сялянства краіны, як на гэты раз.

З усіх куткоў Савецкага Саюза на I з'езд калгаснікаў-ударнікаў з'ехалася 1513 лепшых людзей сельскай гаспадаркі. Звыш палавіны дэлегатаў з'езда (890 з 1513) складалі радавыя калгаснікі, якія не неслі ніякіх адміністрацыйных абавязкаў у сельгасарцелях. На з'езд прыехала значная колькасць дэлегатаў-жанчын, лепшых актывістак калгасаў (224 чалавекі — 14,8 процанта). Самаму старэйшаму дэлегату з'езда было 73 гады, самаму маладзейшаму — 17 гадоў. На з'ездзе прысутнічалі калгаснікі ўсіх нацыянальных рэспублік і абласцей (45 нацыянальнасцей).

На з'ездзе прысутнічалі амаль усе члены Палітбюро ЦК ВКП(б) на чале з таварышом Сталіным. З прамовамі на з'ездзе выступілі таварышы В. М. Молатаў, М. І. Калінін, К. Е. Варашылаў, Л. М. Кагановіч, С. М. Будзёны.

Дзень 19 лютага ў рабоце з'езда з'явіўся асабліва радасным і хвалючым. Гэты дзень назаўсёды застанецца ў памяці калгаснага сялянства, усяго савецкага народа. Тады, дваццаць год назад, 19 лютага 1933 года, на I з'ездзе калгаснікаў-ударнікаў з прамовай выступіў таварыш Сталін — стваральнік магутнага і непераадольнага калгаснага ладу ў нашай краіне.

Выступленне таварыша Сталіна на з'ездзе мела велізарнейшае значэнне для ўзняцця актывнасці калгасных мас на барацьбу за ўмацаванне калгасаў.

Таварыш Сталін паказаў у сваім выступленні, што Комуністычная партыя дапамагла мільёнам беднякоў стаць на шлях калгасаў, вызваліла ад кулацкай кабалы і ўзняла да ўзроўню сярэднякоў, стаць забяспечанымі людзьмі. Назавіце мне краіну, гаварыў таварыш Сталін, дзе-б урад падтрымліваў не капіталістаў і памешчыкаў, не кулакоў і іншых багаццяў, а працоўных сялян. На свеце няма і не было такой краіны. Толькі ў нас, у Савецкай краіне, існуе ўрад, які стаіць гарой за рабочых і сялян, за ўсіх працоўных горада і вёскі, супроць усіх багаццяў і эксплуатацараў.

Але выратаванне ад галечы і разарэння, ад кулацкай кабалы не менш 20 мільёнаў беднякоў, узняцце беднякоў да ўзроўню сярэднякоў, хоць і з'яўлялася, адзначаў таварыш Сталін, вялікім дасягненнем калгаснага ладу, усё-ж было толькі першым крокам, першым дасягненнем.

Другі крок, вучыў таварыш Сталін, будзе заключацца ў тым, каб узняць калгаснікаў — і былых беднякоў і былых сярэднякоў — яшчэ вышэй, зрабіць усіх калгаснікаў заможнымі, а ўсе калгасы большэвіцкімі.

«Каб стаць калгаснікам заможнымі, — гаварыў таварыш Сталін на з'ездзе, — для гэтага патрабуецца цяпер толькі адно — працаваць у калгасе сумленна, правільна выкарыстоўваць трактары і машыны, правільна выкарыстоўваць рабо-

чую жывёлу, правільна апрацоўваць зямлю, берагчы калгасную ўласнасць».

Геніяльны правадыр і настаўнік савецкага народа таварыш Сталін асабліва падкрэсліў ролю жанчын у калгасным будаўніцтве.

«Жаночае пытанне ў калгасах, — указваў Іосіф Вісарыёнавіч, — вялікае пытанне, таварышы. Я ведаю, што многія з вас недаацэньваюць жанчын і нават пасмейваюцца з іх. Але гэта памылка, таварышы, сур'ёзная памылка. Справа тут не толькі ў тым, што жанчыны складаюць палавіну насельніцтва. Справа перш за ўсё ў тым, што калгасны рух вылучыў на кіруючыя пасады цэлы рад выдатных і здольных жанчын... Жанчыны ў калгасах — вялікая сіла. Трымаць гэтую сілу пад спудам, значыць дапусціць злачынства. Наш абавязак заключаецца ў тым, каб вылучаць уперад жанчын у калгасах і пусціць гэтую сілу ў справу».

Таварыш Сталін заклікаў жанчын берагчы калгасны лад, як зяніцу вока, бо толькі ў калгасе маюць яны магчымасць стаць на роўную нагу з мужчынамі, бо толькі дзякуючы калгасам жанчыны вышлі з адсталых у перадавыя.

Прамова таварыша Сталіна, звернутая да калгаснікаў і калгасніц, моцна запала ў свядомасць мільённых мас сялянства, яна стала баявой практычнай праграмай работы калгасаў. Вырашэнне пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі найцяжэйшай задачы арганізацыйна-гаспадарчага ўмацавання калгасаў прывяло да поўнай перамогі калгаснага ладу ў СССР.

М. І. УЛЬЯНАВА

75 год назад, 18 лютага 1878 года, у сям'і Ульянавых нарадзілася дачка Марыя, будучая рэвалюцыянерка-комуністка, сястра вялікага Леніна, арганізатара і правадыра Комуністычнай партыі, стваральніка першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы.

9-гадовай дзяўчынкай Марыя Ільінічна перажыла страшэннае гора ў сям'і — пакаранне смерцю старэйшага брата Александра, які ўдзельнічаў у замаху на цара Александра III. Тады-ж яна пачула прарочыя словы Владзіміра Ільіча аб тым, што трэба ісці іншым шляхам, не шляхам тэрору, а шляхам арганізацыі рабочага класа пад кіраўніцтвам баявой рэвалюцыйнай, марксісцкай партыі.

У рэвалюцыйны рух Марыя Ільінічна Ульянава ўступіла ў юнацкія гады і звыш сарака год вяла напружаную баявую работу за вызваленне ўсіх прыгнечаных і эксплуатаемых, за перамогу комунізма.

За сваю рэвалюцыйную дзейнасць Марыя Ільінічна 7 раз арыштоўвалася царскім урадам. Усё яе жыццё было неразрыўна звязана з рэвалюцыйнай барацьбой пролетарыята Расіі, са стварэннем адзінай, моцнай, баявой партыі, партыі Леніна — Сталіна.

М. І. Ульянава займала віднае месца ў рабоце ленинскай «Іскры», з'яўляючыся яе актывным карэспандэнтам і інфарматарам 3 восені 1903 года

Марыя Ільінічна працавала ў Цэнтральным Камітэце партыі, вяла перапіску з камітэтамі і загранічным цэнтрам большэвікоў. Яе дзейнасць прафесіянала-рэвалюцыянера адбывалася ў Пецярбургскай, Маскоўскай, Саратаўскай, Самарскай і іншых арганізацыях.

Марыя Ільінічна была верным другом і бліжэйшым памочнікам В. І. Леніна. Яна вяла з ім актывную перапіску, дапамагала Леніну ў яго вялікай і рознастайнай рабоце: даставала кні-

гі, неабходныя даведкі, перапісвала вытрымкі з кніг і часопісаў, паведамляла аб дзейнасці мясцовых арганізацый, аб падзеях у Расіі.

3 сакавіка 1917 года М. І. Ульянава працавала ў цэнтральным органе нашай партыі — газеце «Правда» ў якасці сакратара, затым члена рэдкалегіі. Марыя Ільінічна з'яўлялася адным з арганізатараў руху рабочых карэспандэнтаў газеты «Правда». Пры яе дапамозе быў створан часопіс «Робоча-сялянскі карэспандэнт».

З XIV з'езда партыі Марыя Ільінічна выбіралася членам Цэнтральнай кантрольнай камісіі. На XVII з'ездзе партыі была выбрана членам камісіі савецкага кантролю і да апошніх дзён свайго жыцця працавала на пасадзе загадчыцы бюро скарг камісіі савецкага кантролю пры Совеце Народных Камісараў СССР.

Працуючы ў бюро скарг, Марыя Ільінічна з выключнай увагай і клопатамі адносілася да патрэб працоўных, дабівалася выкаранення недахопаў і бюракратызма ў рабоце савецкага апарата, бязлітасна змагалася з усімі ворагамі партыі і працоўных.

Вялікі ўдзел прымала Марыя Ільінічна ў жаночым рэвалюцыйным рабочым руху. Шмат сіл і энергіі аддала яна комуністычнаму выхаванню працоўных жанчын і за гэта была ўзнагароджана ордэнам Леніна.

У жалобным паведамленні аб смерці Марыі Ільінічны Ульянавай Цэнтральны Камітэт ВКП(б) пісаў:

«... Жыццё Марыі Ільінічны Ульянавай, яе адданасць справе Леніна — Сталіна і чулыя адносіны да працоўных паслужаць прыкладам беззаветнай барацьбы для ўсіх партыйных і непартыйных большэвікоў за перамогу комунізма».

ЧЫК-ЧЫК НАЖНІЦАМІ

ЖЫЛА-БЫЛА ДЗЯЎЧЫНКА. Неяк раз гаворыць яна сваёй бабульцы:

— Ты ўсё шыеш, шыеш, а мне не даеш. Я хачу сама сабе пашыць сукенку.

— Ну і шый, — сказала бабулька. — Толькі спачатку не сабе, а ляльцы.

Дастала яна са скрынкі камода кавалак паркалю, шпульку, іголку, маленькі напарстак, нажніцы і кажа:

— Ну, цяпер у цябе ўсё ёсць: і тканіна, і нажніцы, і напарстак, і ніткі, і іголка. Аднаго толькі няма — ўмення.

— Чаго няма? — пытае ўнучка.

— Умення.

— А адкуль-жа ты ведаеш, бабулька, што няма? Я-ж яшчэ не прабавала.

— Раз не прабавала — значыць, і няма.

— А што трэба, каб было ўменне?

— Цярпенне. Вось пачакай, я цябе павучу.

— Ну, яшчэ чакаць! — гаворыць унучка. — У мяне-ж цярпення няма!

— Значыць, не будзе і ўмення. Ну добра, шый. Толькі запомні: сем раз адмер, адзін раз адрэж.

Сшыла два рукавы разам, а трусоў не вышла.

«Добра, — думае дзяўчынка, — трэба шыць чэпчык. З аднаго рукава — донца, з другога — аборачку. А банцік — зверху».

Пашыла дзяўчынка, сем раз на ляльцы прымарыла — не выходзіць чэпчык.

— Добра, — гаворыць яна сваёй ляльцы, — да гэтага часу была без чэпчыка, абыйдзецца і потым. Лепш я табе хустачку пашыю.

Маўчыць лялька — значыць, згодна.

Разрэзала дзяўчынка кавалачкі папалам, ды не з усякага кавалачка хустачка выходзіць. Крывыя вышлі хустачкі.

У гэты час бабулька вярнулася.

— Ну, як справы? — пытае.

Маўчыць унучка. Паглядзела бабулька і сама ўбачыла.

— Што-ж ты, — кажа, — тканіну ўсю, як лапшу, парэзала?

— А што з такой тканіны пашыеш? — кажа дзяўчынка. — На сукенку занадта вузкая, на фартушок шырокая, на трусікі тонкая, на хустачкі вялікая... Нічога ў мяне не вышла. Толькі чык-чык нажніцамі выходзіць, а больш нічога!

Засмяялася бабулька.

— Чык-чык? — пытае.

— Чык-чык.

— А я і раней гэта ведала. Дзе няма цярпення, няма і вучэння. Няма вучэння — няма і ўмення.

Ініцыятар соцыялістычнага спаборніцтва ў калектыве арцелі «Чырвонае Палессе»
комсамолка Яніна Гапоненка.

Залатныя рукі

ДЗЯЎЧЫНА з туга заплеченай касой доўга любавалася блакітным абрусам, усыпаным тонка вышытымі белымі рукамі.

— Як жывая, праўда? — звярнулася яна да незнаёмай жанчыны, якая стаяла побач. — Вышыўка зроблена па ўзору Веры Васкаловіч. А цікава, ці тут сама Васкаловіч?

— Тут, — усміхнулася суседка. — Я Вера Васкаловіч. І мы з вамі, можна сказаць, знаёмы. У павільёне соўгаса «Ведрыч» слухала я сёння ваш расказ. І надпіс на шчыце запамніла: па шэсць тысяч кілаграмаў малака надойваеце ад кожнай каровы. Вось гэта надоі!

Вера Васкаловіч часта ўспамінае гэтую сустрэчу на абласной сельскагаспадарчай выстаўцы. Кацярына Мятлушка — знатная даярка і сама вялікі майстар мастацкай вышыўкі — захаплялася ўзорам на блакітным абрусе. Гэта радавала і хвалявала Веру Васкаловіч — маладога тэхнарука арцелі «Чырвонае Палессе». Яна нядаўна скончыла Кіеўскі мастацкі тэхнікум і цяпер рабіла толькі першыя крокі ў самастойнай рабоце. Дзесяткі падобных водгукаў былі для яе лепшай ўзнагародай, прызнаннем майстэрства.

— І, дзіўна, з таго часу я неяк па-новаму пача-

ла глядзець на кожны прыдуманы намі ўзор, — расказвае цяпер тэхнарук. — Мяне пачало хваляваць пытанне: а як-бы яго ацанілі дзесяткі, сотні, тысячы знаёмых і незнаёмых мне людзей? Гэтыя-ж людзі не толькі тонка адчуваюць прыгожае, але часта і самі могуць яго ствараць. Я шчыра захаплялася вышыўкай на блузцы Кацярыны Мятлушка, яе ўласнай вышыўкай...

Арцель мастацкай вышыўкі «Чырвонае Палессе» — адно з найбольш маладых прадпрыемстваў Палескай вобласці. І працуе тут у асноўным моладзь. Працуе дружна, творча, з густам. Дзяўчаты растуць і ўдасканальваюцца на практычнай рабоце, ахвотна праходзяць тэхнічную вучобу ў гуртку, якім кіруе Вера Васкаловіч. Зусім нядаўна Вера Жаўняк рабіла першыя сцёжкі, а зараз яна — прызнаны майстар крыжовай вышыўкі. Заўсёды высока адзеньваюцца работы Тацяны Барысавай, Вольгі Шлег, Вікторыі Якіменка. Бездакорна машынная вышыўка Яніны Гапоненка.

Растуць людзі, а з імі і прадпрыемства. З месяца ў месяц павялічваецца выпуск па-мастацку вышытых абрусаў, сарочак-касаваротак, дарожак, накідак, блузак, ручнікоў, і ўсе гэтыя прыгожыя вырабы знаходзяць вялікі попыт у пакупніка. Прадукцыя арцелі

«Чырвонае Палессе» разыходзіцца ва ўсе канцы краіны — Мінск, Петрапаўлаўск, Уфу, Ленінград, Краснаярск — і ўпрыгожвае быт савецкіх людзей. Аб гэтым з гонарам гавораць у арцелі.

Вытворчую праграму мінулага года калектыв арцелі перавыканаў, выпусціўшы звыш плана на сотні тысяч рублёў высокага тунковай прадукцыі. З пачатку новага года вышывальшчыцы сталі на стаханаўскую вахту ў часць выбараў у мясцовыя Саветы. Яны далі слова выканаць двухмесячнае заданне. Спартыўна разгарэлася з новай сілай. Яніна Гапоненка выконвае штодня не менш двух норм. Наста Валяватая, Ганна Смольская, Вольга Шлег і многія іншыя значна перакрываюць устаноўленыя заданні і выпускаюць прадукцыю толькі выдатнай якасці. «Залатыя рукі» называе іх тэхнарук. І зусім правільна. Такі дакладны і прыгожы малюнак, такую мяккую сугучнасць колераў могуць ствараць толькі залатыя рукі. Толькі пад залатымі рукамі белае палатно можа зацвісці кветкамі веснавага лугу...

Перыядычна праўленне арцелі склікае «мастацкі савет», на якім перадавыя майстры вытворчасці абмяркоўваюць новыя ўзоры, плады народнай творчасці, мастацкай фантазіі Веры Васкаловіч і іншых членаў невялікага, але дружнага калектыва. Праекты арнаментаў і расфарбовак абмяркоўваюцца гарача, прыдзірліва. І кожны раз, прымаючы ці змяняючы той ці іншы праект, малады тэхнарук імкнецца глянуць на яго вачыма соцень і тысяч савецкіх людзей — самых лепшых знаўцаў мастацтва. І часта мільгане ў яе думка: а што-б сказала пра гэты арнамент Каця-

Тэхнарук арцелі «Чырвонае Палессе» Вера Васільеўна Васкаловіч (справа) дае ўказанні вышывальшчыцы Веры Жаўняк.

рына Мятлушка, Герой Соцыялістычнай Працы, простая дзяўчына з роднага Палесся?

Такой трывогай за якасць, такім пачуццём адказнасці перад савецкім пакупніком прасякнуты ўвесь калектыв вышывальшчыц.

Б. ГЛІКІН.

Гарадскі пасёлак Хойнікі.

У Стаўбцоўскім дзіцячым доме № 1 (Баранавіцкай вобласці) працуюць розныя гурткі, у якіх дзеці набываюць навыкі да працы.

На здымку: інструктар па працы кіраўнік гуртка «ўмелыя рукі» Надзея Іосіфаўна Міклашэвіч тлумачыць выхаванцы Іры Высоцкай спосаб вышыўкі балгарскім крыжам.

Фото С. Капелькі (Фотакроніка БелТА)

Вучыццяся краіць і шыць

Многія нашы чытачы імкнуцца набыць элементарныя веды па кройцы і шыццю. Ідучы на сустрэч іх імкненню, пачынаем кансультацыю па гэтай пытанню. Рэкамендуем прапрацоўваць яе паслядоўна, з першага ўрока, бо ў самым пачатку даецца падрабязнае тлумачэнне, як здымаць мерку, рабіць чарцяжы, пашыў.

Як правільна зняць мерку і зрабіць чарцёж?

Чарцяжы складаюцца з дапамогай васьмі мерак, прычым за аснову прымаецца акружыня грудзей, якая называецца размерам. Жаночыя размеры швейных вырабаў звычайна бываюць цотныя: 44, 46, 48, 52, 54 і г. д.

Дамовімся рабіць вылічэнні на 48 размер. Лічба 48 азначае, што акружыня грудзей роўна 96 см, гэта значыць, што гэтую мерку мы падзялілі напалам, таму што на чарцяжы ўказваецца толькі палова спінкі і адна полачка.

Здымаючы мерку, трэба сачыць, каб адзежа на чалавеку была ў поўным парадку і корпус у натуральным становішчы. Узяўшы сантыметровую стужку першай лічбай у левую руку, пачынаем здымаць меркі.

Першая мерка — даўжыня ад сёмага шыйнага пазванка да паглыблення ў таліі (для больш дакладнага вымеру талію можна апаясаць тасёмкай). Знятую мерку дамовімся называць: «даўжыня да таліі». Для запісвання мерак будзем ужываць толькі першыя літары іх назваў. Напрыклад: мерку «даўжыня да таліі» запішам літарамі «д. т.», мерку «акружыня грудзей» — літарамі «а. г.».

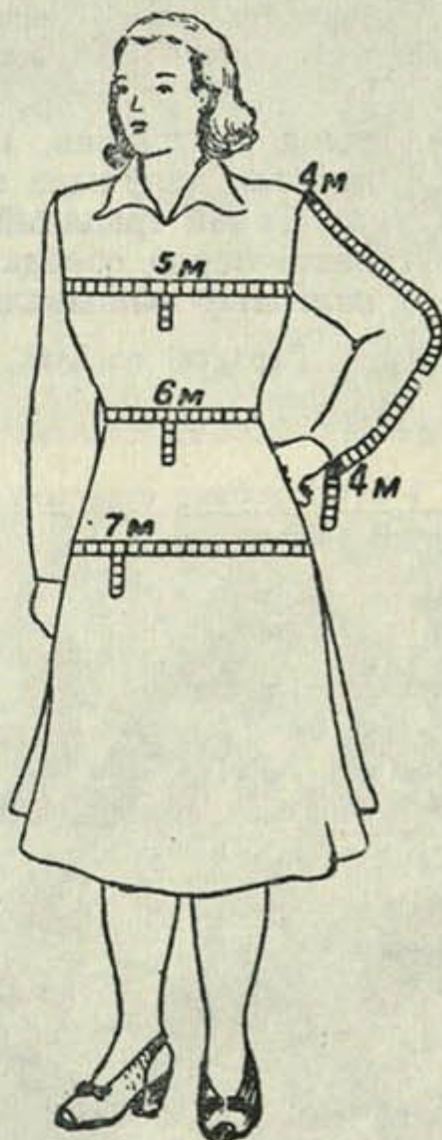
Другая мерка — адлегласць ад таліі да жаданай даўжыні вырабу. Даўжыня вырабу ўмоўна запісваецца: «д. в.». Для кашулі гэтая мерка будзе, прыкладна, 52 см, што разам з першай («даўжыня да таліі») дасць 90 см.

Трэцяя мерка — адлегласць ад сучлянення левай рукі, праз лапаткі, да сучлянення правай рукі. Пры запісванні мерку дзеліць напалам ($38 : 2 = 19$ см). Называем мерку «шырыня спінкі» — «ш. с.». Здымаецца яна для праверкі выкрайкі спінкі.

Чацвертая мерка — даўжыня рукава («д. р.») здымаецца ад сучлянення рукі каля пляча да пачатку пяці. Рука павінна быць сагнута пад прамым вуглом. Дапусцім, «д. р.» роўна 60 см.

Пятая мерка — акружыня грудзей. Па ёй вызначаецца размер вырабу. Пры вымярэнні сантыметр праводзіцца ззаду па ўзвышшы лапатак, на ўзроўні падмышачных упадзін, па самай выпукласці грудзей. Канцы сантыметра злучаюцца пасярод грудзей і асабліва не нацягваюцца. Запісваем палавіну знойдзенай даўжыні ($96 : 2 = 48$). Гэта значыць — 48 размер. А. г. — 48 см.

Шостая мерка — акружыня таліі. Здымаецца па паглыбленню таліі. Пры запісванні мерку дзелім напалам ($76 : 2 = 38$). Д. т. — 38 см.

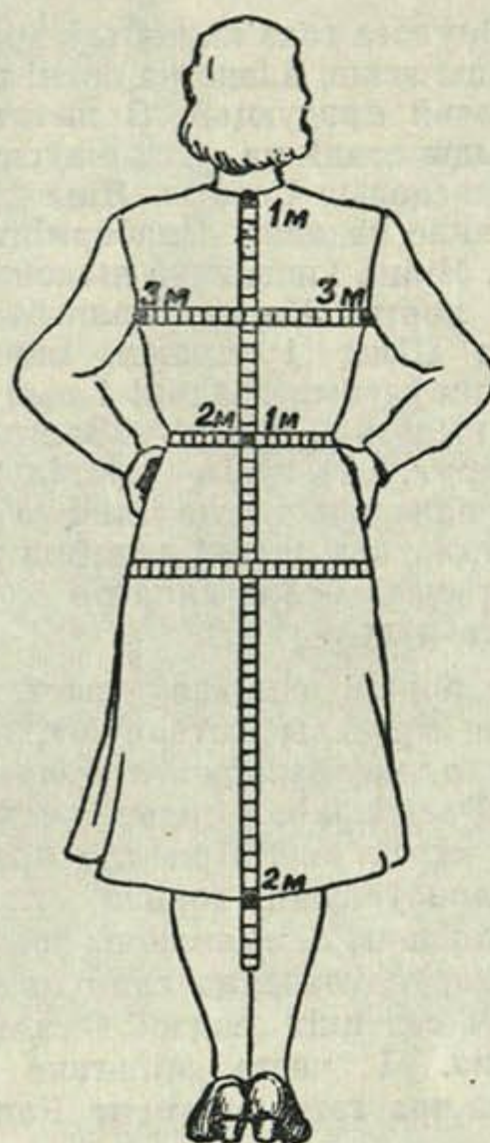

Сёмая мерка — акружыня бёдраў. Здымаецца па ўзвышшы ягадзіц, строга гарызантальна. Сантыметр не нацягваецца. Запісваецца палавіна меркі ($106 : 2 = 53$). А. б. — 53 см.

Восьмая мерка — акружыня шыі. Вымяраецца па аснове шыі. Запісваецца палавіна меркі ($38 : 2 = 19$). А. ш. — 19 см.

Меркі даўжыні запісваюцца поўнасю.

Такім чынам, для 48 размеру мы атрымалі наступныя меркі: д. т. — 38 см., д. в. — 90 см., ш. с. — 19 см., д. р. — 60 см., а. г. — 48 см., а. т. — 38 см., а. б. — 53 см., а. ш. — 19 см. (Глядзіце рысункі). На падста-

ве гэтых мерак робіцца выкрайка. Для гэтага трэба мець аркуш паперы, аловак, лінейку, сантыметр. Выкрайку робім у палавінным размерам, рысуем палавіну спіны і палавіну полачкі, таму што пры раскроі тканіна складаецца ўдвая.

Пачнем з выкрайкі жаночай бялізны. Разгледзім, як робіцца чарцёж жаночай кашулі з брэтэлькамі. Для пашыву кашулі трэба зняць тры меркі: а. г. — 48 см., д. т. — 38 см., д. в. — 90 см.

Аркуш паперы складаем удвая, каб атрымаць заднюю і пераднюю часткі выкрайкі разам. Перагінаем паперу, кладзем к левай руцэ. Чэрцім левы вугал. Вугал адзначаем пунктам А і па верхняй лініі адкладваем ад яго палову «а. г.» ($48 : 2 = 24$) да пункта Б. Ад пункта А ўніз адкладваем даўжыню кашулі — 90 см — пункт Н. Па гэтай-жа лініі ад пункта А адкладваем даўжыню да таліі — 38 см. Ад пункта А ўніз адкладваем адну трэцюю частку «а. г.» і прыбаўляем 3 см. ($48 : 3 = 16 + 3 = 19$). Ад пункта Б уніз праводзім лінію да таліі, паралельна лініі АН. Ад пункта 19 праводзім лінію ўправа — «лінію грудзей». Ад пункта 38 праводзім лінію ўправа — «лінію таліі». Ад пункта Н праводзім лінію ўправа — «лінію нізю». Па ёй адкладваем 34 см ($\frac{1}{2}$ «а. г.» + 10 = 34).

Пункт 34 злучаем з лініяй таліі, як паказана на рысунку.

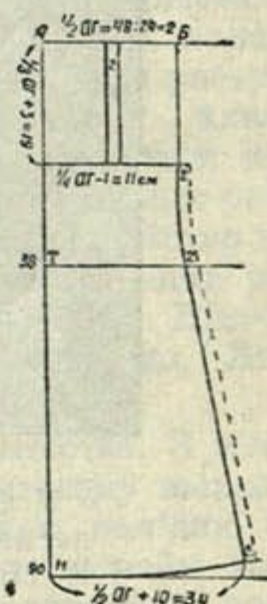
Далей па лініі грудзей ад пункта 19 адкладаем управа чацвертую частку «а. г.» і аднімаем 1 см. ($48 : 4 = 12$ і $12 - 1 = 11$) — месца для брэтэлькі. Ад пункта 11 праводзім уверх лінію да лініі АБ. Шырыня брэтэлькі — 2 см.

Цяпер нарысуем заднюю палову кашулі. Пярэдняя палова павінна быць шырэй задняй на два сантыметры. На рысунку задняя палова кашулі паказана пункцірам. Ад пункта 34 праводзім лінію на два сантыметры ўверх і злучаем яе з пунктам Н.

Такім чынам мы нарысавалі выкрайку кашулі 48 размер. Для другіх размераў усе робіцца гэтак сама, толькі за аснову бярэцца патрэбны размер (44, 46, 50 і г. д.) і лічба яго дзеліцца на часткі, як паказана вышэй. Дабавачныя лічбы застаюцца нязменнымі для ўсіх размераў.

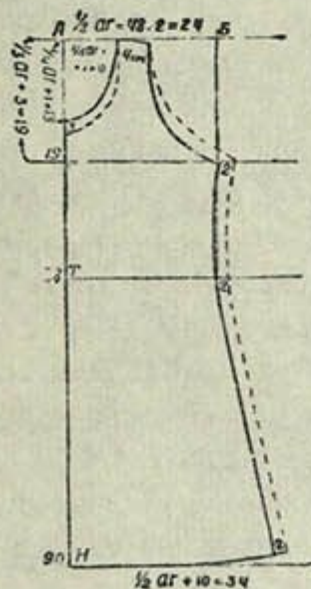
Цяпер па гатоваму чарцяжу пачынаем выразаць выкрайку. Для гэтага бярем разам дзве палавінкі складзенага папалам аркуша паперы і спачатку выразаем заднюю частку па пункціру. Потым пакідаем яе знізу і рэжам толькі верхні слой паперы па контурнай лініі. Уся выкрайка кашулі складаецца з трох частак: перадняй, задняй і брэтэлек.

Жаночая бялізна шыецца з мадэпаламу, шыфону, батысту, майі. Для пакрою кашулі матэрыял складаем ліцавым бокам унутр, па яго даўжыні. На перагіб матэрыялу кладзем сярэдку выкрайкі спінкі і полачкі, насустрач адна другой, гэта значыць верх з верхам. Ад кромкі кроім брэтэлькі. Даўжыня брэтэлек 34—36 см, шырыня ў гатовым выглядзе 2 або 2,5 см. На шыі для кашулі на брэтэльках дадаем 1 см у бакі і 2 см унізе і ўверсе.

Брэтэлку прашываем адной строчкай пасярэдзіне. Бакавыя швы робім бялізнавым швом, гэта значыць пры сточцы шва ніжнюю частку тканіны выпускаем шырай міліметры на тры, а потым падгінаем гэты край і прастрочваем яго другі раз, адступіўшы адзін міліметр ад перагібу.

Пры шыцці кашулю трымаем у разгорнутым выглядзе, каб не было наплыву ў швы. Злёгка расцягваем шоў папярэкам кашулі. Запраўляем верх кашулі простым рубцом шырынёй у паўтара см, адначасова ўкладаем брэтэлькі. Падшываем

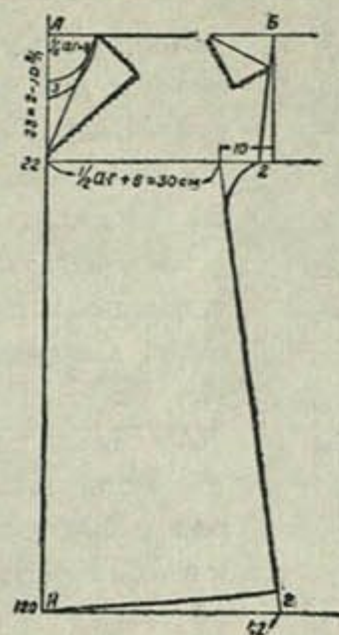

іспод рубцом у 1,5 см. Прасуем кашулю па правым баку.

Ніткі для пашыву бялізны — № 40 або № 50. Частата сцёжкаў у адным см — 6—7. Шырыня бялізнавага шва — 4—5 міліметраў.

Для кашулі з цэльнымі плячыма здымаем тры меркі: а, г., д. т., д. в. Чарцёж робім гэтак сама, як і для кашулі на брэтэлях. Спачатку рысуем вугал. Ад пункта А да Б адкладаем 24 см. Знаходзім лінію грудзей — 19 см, лінію таліі — 38 см, лінію нізу — 90 см. Шырыня нізу — 34 см. Шырыню гарлавіны адкладаем ад пункта А ўправа $(48 : 6 = 8)$ (акружнасці грудзей) $+ 1 = 9$ см). Глыбіню гарлавіны адкладаем уніз ад пункта А $(48 : 4 = 12 + 1 = 13)$ см). Пункты 9—13 злучаем выгнутай лініяй і атрымліваем выраз гарлавіны спінкі. У пярэдняй частцы гарлавіны выразаецца на 3 см ніжэй — $13 + 3$.

Выкрайка выразаецца, як і для кашулі з брэтэлькамі. Выкройваецца асобна пярэдняя і задняя часткі з дадаткамі на швы ў бейку 1 см, гарлавіну 0,5 см, ніз 2 см. Спачатку сшываем плечы бялізнавым швом. Для запраўкі гарлавіны выкройваем па касой ніт-

цы тканіны палоскі шырынёй у 1,5—2 см. Прышываем бейкі наверх. Выварачваем кашулю на левы бок, распраўляем шоў і вымётваем. Затым прастрочваем, адступіўшы ад перагібу 1 міліметр. Сшываем бакавы шоў. Запраўляем проймы так, як і гарлавіну. Падшываем ніз простым рубцом. Прасуем кашулю.

Начная кашуля. Чарцёж для начной кашулі такі-ж самы, як і для апісаных вышэй.

Для начной кашулі здымаем дзве меркі: а, г. — 48, д. в. —

120 см. Чарцём вугал, роўны «а, г.» мінус 6 см $(48 - 6 = 42)$. Лінія грудзей 22 см. Лінія нізу 120 см. Шырыня грудзей ад пункта 22—30 см $(48 : 2 + 6 = 30)$. Даўжыня рукава 10 см. Выраз гарлавіны для спіны — 8 управа і 8 см уніз $(48 : 6 = 8)$. Перад гарлавіны выразаецца на 3 см ніжэй. Праводзім усе лініі.

Выкрайку начной кашулі выразаем разам для задняй і пярэдняй часткі. Кроім кашулю без шва па плячу, гэта значыць пярэдняю і заднюю частку выкрайкі кладзем насустрач адна другой. Начную кашулю лепш краіць з тканіны шырынёй у 80 см, бо з вузкай прыдзеца рабіць унізе вялікія кліны.

Спачатку запраўляем гарлавіну. Для начной кашулі гарлавіна павінна быць круглая. Абшываецца яна касой палоскай тканіны на адвароце, і з пад палоскі выпускаюцца карункі або рачкі. Такім-жа спосабам запраўляюцца і рукавы. Бакавы шоў выконваецца бялізнавым швом. Ніз кашулі падшываецца простым рубцом. Гатовая кашуля прасуецца.

3. ДАВЫДАВА,
выкладчык курсаў кройкі і шыцця.

ПАРАДЫ КВЕТКАВОДАМ

Як даглядаць пакаёвыя расліны зімой

Кветкі трывала ўвайшлі ў быт савецкіх людзей.

У цэхах фабрык і заводаў яны дапамагаюць захаванню здароўя рабочых. На табачных фабрыках шырокалісцевыя расліны ачышчаюць паветра. На хлеба-заводах яны паглынаюць вуглекіслату, якая выдзяляецца пры браджэнні.

Калі за акном снег, можна вырасціць квітнеючы сад на вокнах, упрыгожыць сваё жыллё. Але кветкі трэба ўмела даглядаць.

РАЗМЯШЧЭННЕ РАСЛІН У ПАКОЯХ

Расстаўляючы кветкі ў пакоях, трэба ўлічваць іх патрабавальнасць да святла, цяпла і вільготнасці.

Расліны са светлай зеленню і стракатым лісцем трэба змяшчаць як мага бліжэй да святла. У другім радзе ставіць расліны з цёмназялёным лісцем. Далей — цюневынослівыя расліны (аспідыстру, драцэны, юкі, некаторыя пальмы і інш.).

Каб правільна развівалася форма расліны, рэкамендуецца паварачваць яе да святла то адным, то другім бокам. Інакш зацнененыя парасткі будуць выцягвацца і псаваць выгляд расліны. Выключэнне робіцца для раслін, якія цвітучы зімой, бо ў іх пры паварачванні псуецца кветкі.

На мрамарных і каменных падаконні-

ках ставяцца драўляныя падстаўкі, якія засцерагаюць карэнні ад пераахладжвання зімой і перагрэву летам.

На зіму трапічныя расліны захоўваюць у цёплых пакоях, а субтрапічныя наадварот — у прахладных. Нават у межах аднаго пакоя вагаецца тэмпература. Так, на вокнах каля шыбак тэмпература ніжэй, каля падлогі заўсёды халадней, чым наверх. Расліны павінны стаяць так, каб не глушыць адна другую.

Пакой трэба кожны дзень добра праветрываць праз фортакку, каб падтрымаць адносна нармальную вільготнасць паветра (45—60 проц.). Пры гэтым трэба сачыць, каб не было скразнякоў і вельмі рэзкага зніжэння тэмпературы. Расліны лепш адставіць ад фортаккі.

УТРЫМАННЕ РАСЛІН У ЧЫСТАЦЕ

Пыл і бруд, пакрываючы лісце, парушаюць нармальны газаабмен праз вусціцы. У раслінах заводзяцца шкоднікі (павучок, зялёная і махнатая тля, чарвяцы, шчытаўкі і некаторыя грыбныя захворванні).

Трэба сістэматычна, два разы ў 10 дзён, абмываць лісце (зверху і знізу), галінкі і ствалы цёплай вадой з дапамогай мяккай губкі, шчотачкі, кістачкі, шматка.

Чыстата патрэбна не толькі расліне. Трэба сачыць і за чыстатой пасуды (гаршчкоў, кадак), каб паветра мела до-

ступ да карэнняў. З зямлі ў гаршчках і кадках трэба знімаць мох, пустазелле, а паверхню ўзрыхляць драўлянай палачкай.

ПАЛІУКА

Аматары нярэдка цікавяцца пытаннем, як часта трэба паліваць пакаёвыя кветкі.

Колькасць вады залежыць ад велічыні гаршчка, уласцівасці глебы, самой расліны, стану яе здароўя, пары года, месца стаяння і г. д.

Высыханне землянога кому пазнаецца па характэрнаму звонкаму гуку пры пастукванні па гаршчку.

Паліваць трэба пры ледзь прыкметным увяданні, сачыць, каб увесь земляны ком набраўся вадой роўнамерна і вада прайшла на паддон. Восенню і зімой паліваць зранку, а вясной і летам — пад вечар; вада павінна мець тэмпературу не ніжэй навакольнага паветра. Зімою трапічныя расліны паліваць цёплай вадой, бо халодная выклікае загібненне карэнняў. Летам — у перыяд росту — паліваць часцей, а зімой — у перыяд адноснага спакою — вельмі ўмерана.

Не трэба апырскваць расліны з аксамітным лісцем, таксама і з пакрытым валаскамі. Асабліва карысна апырскваць расліны з буйным, шчытным, скураністым лісцем.

ХВАРОБЫ ПАКАЁВЫХ РАСЛІН

Расліны найчасцей захворваюць ад загнивання карэння. Пазнаецца гэта па знешняму выглядзе: расліна спыняе рост, лісце вяне або скідаецца, сцябло чарнее.

Пры загниванні неабходна ў першую чаргу скараціць паліўку. Расліну трэба перасадзіць, усё загниўшае карэнне зняць вострым нажом, зрэзы засыпаць парашком з тоўчанага вугалю. Гаршчок павінен быць меншы, з вельмі пясчанай зямлёй. Пасля перасадкі расліну трымаюць у цяпле і асцярожна паліваюць. Тады яна паступова папраўляецца.

ШКОДНІКІ І БАРАЦЬБА З ІМІ

Найбольш частыя шкоднікі пакаёвых раслін:

1. Трыпсы—вельмі дробныя, ледзь прыкметныя, чарнаватыя або бурыя, добра лятаючыя насякомыя. Сядзяць яны пад сподам лісцяў і высасваюць іх. Меры барацьбы: абмыўка растворам зялёнага мыла (10 г на 1 л вады), а таксама анабазін-сульфатам (8 г на 1 л вады).

2. Чырвоны павучок—дробнае чырванатае, жаўтаватае або бuraе насякомае, якое высасвае сок з клетак расліны. Размнажаецца хутка, асабліва ў памяшканнях з сухім паветрам. Меры барацьбы тыя-ж, што і з трыпсам. Акрамя таго, рэкамендуецца частае апырскванне халоднай вадой.

3. Тля зялёная—вельмі небяспечны шкоднік нападае на расліны цэлымі калоніямі і высасвае сок. Тля параждае лісце і маладыя сакавітыя парасткі гартэнзій, пеларгоній, фуксій, хрызантэм і іншых раслін. Трымаецца па краях галінак і лісцяў. Размнажаецца надзвычай хутка. Меры барацьбы: апырскванне мыльнай вадой (4 г на 1 л вады) у сумесі з табачным экстрактам (5 г на 1 л вады), але найлепш нікатын-сульфатам (1,5—2 кубічныя сантыметры на 1 л вады).

4. Шчытаўкі—дробныя насякомыя, якія моцна прысасваюцца да лісця сцябла, чаранкоў сваімі шчыткамі ў выглядзе бурых або чарнаватых, круглых або прадаўгаватых бугаркоў. Выдзяленні шчытавак робяць расліны ліпкімі і закрываюць дыхальныя вусціцы. Меры барацьбы: ачыстка шчытавак шчотачкай і абмыванне мыльным раствором або раствором нікатын-сульфата (5 г на 1 л вады).

ПЕРАСАДКА

Лепшы час для перасадкі—вясна (з паловы лютага і на працягу сакавіка і красавіка). Перасадка травяністых раслін пры неабходнасці праводзіцца ў любы час года без пашкоджання кому.

Расліны, якія цвітуць вясной, перасаджваюць пасля цвіцення, каб не загінулі маладыя парасткі і не апалі почкі кветак.

Маладыя расліны ў гаршчках перасаджваюць штогод, буйныя кадачныя—раз у 3—5 год. Буйныя пальмы трымаюць без перасадкі да 5—6 год. Аб неабходнасці перасадкі пальм мяркуюць па стану кадкі і нярэдка перасаджваюць пасля таго, як кадка згніе. Частыя перасадкі буйных раслін аслабляюць рост.

Пры пасадцы зразаюць дробнае пераплеценае карэнне і ўвесь войлак вакол кома. Тоўстае і слаба разгалінаванае карэнне не трывожаць і абразаюць да вдаровага месца толькі ў выпадку загнивання. Парэзы тоўстых карэнняў прысыпаюць вугальным парашком.

Верхні, вышчалачаны слой зямлі ля кому счышчаюць заостраным драўляным калочкам, узрыхляюць з бакоў і выкідаюць чарапок са старым дрэнажам. З кому выбіраюць закісшую зямлю.

Перасаджваюць расліны наступным чынам. Вадасточную дзірку гаршчка закрываюць чарапком (выпукласцю ўверх) для лепшага стоку вады, зверху накладваюць на 2—3 см чарапкоў, кавалачкаў вугалю, буйназярністага пяску, якія не ўшчыльняюцца, і паверх такога дрэнажу насыпаюць умерана вільготную земляную сумесь з бугарком пасярэдзіне.

Потым расліну апускаюць на бугарок з такім разлікам, каб каранёвая шыйка (месца, дзе карэнне пераходзіць у сцябло) была крыху ніжэй краёў гаршчка. Па баках гаршчка паступова насыпаюць зямлю і ўшчыльняюць яе палачкай і лёгкім пастукваннем гаршчка аб стол. Пры гэтым расліну падтрымліваюць левай рукой, правай дасыпаюць у гаршчок зямлі, вялікім-жа і ўказальным пальцам націскаюць на стары ком, пакуль каранёвая шыйка не стане на месца. Насыпаная земляная сумесь павінна быць на ўзроўні каранёвай шыйкі з невялікім павышэннем (1,2—2 см) ад цэнтра гаршчка да краёў. Для зручнасці паліўкі зямля насыпаецца на 1—2 см ніжэй краёў гаршчка.

Рыхлая пасадка садзейнічае лепшаму росту, а больш шчыльная лепшаму цвіценню.

Пасля перасадкі расліну добра паліваюць цеплаватай вадой, тэмпература якой на 2—4 градусы вышэй навакольнай. Перасаджаныя расліны ў першыя дні ставяць у зацнененае месца і ахоўваюць ад скразнякоў.

Усё сказанае дапаможа вырасці пакаёвыя кветкі з добрымі дэкарацыйнымі якасцямі.

П. ЛЯЎДАНСКАЯ,
навуковы супрацоўнік Батанічнага сада АН БССР.

★

На Цэнтральнай станцыі юных натуралістаў Міністэрства асветы БССР працуюць розныя гурткі. Тут займаецца 180 піонераў Мінска. Цікавыя доследы па вегетацыйнаму размножэнню раслін лістом і чаранком праводзяць юныя кветкаводы пад кіраўніцтвам педагога Веры Фёдаравы Мядзведскай.

На здымку: В. Ф. Мядзведская (3-я злева) тлумачыць вучанцам 6-га класа 10-й сярэдняй школы спосаб размножэння раслін чаранкаваннем.

Фото М. Мінковіча
(Фотахроніка БелТА).

★

Кухнарыя

дадаць шклянку мяснана бульёну, 2 ст. лыжкі тамату-пюрэ і тушыць да мяккасці: на працягу 40—50 хвілін. Падаць на стол, зняўшы ніткі і паліўшы сокам, атрыманым пры тушэнні. Асобна падаць таматны востры соус.

На 500 г цяляціны (мякаці) — 1 вялікую галоўку цыбулі, 100 г чорствага беллага хлеба без скарынкі, $\frac{1}{2}$ шклянкі малака, 3 ст. лыжкі масла.

РОСТБІФ

Мяса (філейную частку, тонкі край або выразку) абмыць, зрэзаць сухажыллі, пасаліць, цэлым кавалкам пакласці на разагрэтую з маслам бляху або патэльні і злёгка абсмажыць. Затым паставіць яго ў духоўку і смажыць да гатоўнасці. Праз кожныя 10—15 хвілін паліваць мяса ўтварыўшымся сокам. Калі соку будзе мала, можна падліць крыху бульёну або вады. Працягласць смажання залежыць ад тэго, які пажадана прыгатаваць ростбіф — прасмажаны, сярэдні або з крывёй.

Калі ростбіф гатовы, яго знімаюць з патэльні, нарэзаюць лустачкамі і ўкладваюць на блюда. На гарнір можна даць нарэзаную долькамі моркву і зялёны гарошак, запраўленыя маслам, бульбу (адвараную, смажаную, у малаку або ў выглядзе пюрэ) і струганы хрэн. Мяса паліваюць працэджаным сокам, які ўтварыўся пры смажэнні, і растопленым маслам.

Асобна да ростбіфа можна падаць гуркі і зялёную салату.

КАЛДУНЫ З ТВАРАГОМ

У халоднай вадзе абс ў малаку ($\frac{1}{2}$ шклянкі) збіць сырое яйка, дадаўшы няпоўную чайную лыжку солі. Усыпаць 2 шклянкі прасеянай мукі і замясіць крутое цеста. Тварог прапусціць праз мясарубку, дадаць у яго цукар, жаўток, сталовую лыжку растопленага масла, $\frac{1}{2}$ чайнай лыжкі солі і ўсё гэта добра перамяшаць. Цеста раскатаць вельмі тонка, металічнай выемкай або шклянчачкай выразаць кружкі, змазаць іх збітым бялком, пакласці на кожны кружок па чайнай лыжцы тварожнай масы, а краі злучыць і зашчыпаць.

За 10 хвілін да падачы на стол калдуны апусціць у падсолены вар і варыць, пакуль яны не ўсплываюць. Затым выняць іх шумоўкай, скласці на блюда або ў салатнік, паліць растопленым маслам і падаваць са смятанай або з фруктовым сіропам.

На 500 г тварагу — $\frac{3}{4}$ шклянкі смятаны, 2 яйкі, 2 шклянкі пшанічнай мукі, 2 ст. лыжкі цукру і 2 ст. лыжкі масла.

РОМАВАЯ БАБА

У адной шклянцы цёплага малака развесці дрожджы, дадаць 3 шклянкі мукі і замясіць густое цеста, скатаць яго ў шар, зрабіць з аднаго боку 5—6 неглыбокіх надрэзаў і апусціць цеста ў каструлю з цёплай вадой (2—2 $\frac{1}{2}$ л), накрыв крышкай і паставіць у цёплае месца.

Праз 40—50 хвілін, калі цеста ўсплыве і павялічыцца ў аб'ёме ў два разы, выняць яго шумоўкай, перакласці ў посуду для замешвання цеста, дадаць шклянку цёплага малака, соль, яечныя жаўткі, сцёртыя дабыла з цукрам і ванілінам, яечныя бялкі, збітыя ў пену, усё перамяшаць, дадаць астатнюю мuku і цеста вымесіць. Пасля гэтага ў цеста дадаць масла (або маргарын), збітае дабыла, і цеста зноў вельмі добра вымесіць (цеста не павінна быць вельмі густым), накрыв і паставіць у цёплае месца. Калі цеста павялічыцца ў аб'ёме ў два разы, дадаць у яго ізіум-карынку, перамяшаць і разліць цеста ў формы (на $\frac{1}{3}$ вышыні), накрыв і паставіць у цёплае месца для пад'ёму. Калі цеста падыецца на $\frac{3}{4}$ вышыні формы, то асцярожна, не ўстраваючы, паставіць яе ў негарачую духоўку, прыкладна, на 45—60 хвілін.

У часе выпечкі форму трэба паварачваць з вялікай асцярожнасцю, таму што нават пры невялікім штуршку цеста можа асесці і сярэдзіна будзе пустой. Гатовую ромавую бабу выняць з формы і пакласці бокам на блюда, а калі астыне, абліць сіропам з віном, асцярожна паварачваючы на блюзде, каб сіроп упітаўся з усіх бакоў; пасля гэтага паставіць на блюда, даць некалькі абсохнуць, а затым перакласці на другое блюда, накрыв папяровай сурвэткай, і падаць на стол.

На 1 кг мукі — 2 шклянкі малака, 7 яек, $\frac{1}{4}$ шклянкі цукру, 300 г масла або маргарыну, $\frac{3}{4}$ чайнай лыжкі солі, 200 г ізіум-карынку, $\frac{1}{2}$ парашка ваніліну, 50 г дрожджаў.

Для сіропу: $\frac{1}{2}$ шклянкі цукру, $\frac{1}{3}$ шклянкі вады і 4—6 ст. лыжак вінаграднага віна, лікёру або 1 чайную лыжку ромавай эсенцыі.

СУП ГАРОХАВЫ

Зварыць мясны бульён. Замочаны загадзя гарох пакласці ў бульён і варыць каля $1\frac{1}{2}$ гадзіны.

Прамытыя і ачышчаныя карэнні і цыбулю нарэзаць дробнымі кубікамі, злёгка падсмажыць на масле і за 15—20 хвілін да падачы на стол пакласці ў суп, дадаўшы соль.

Гарошавы суп можна варыць з вэндлівай або капчонай свіной грудзінкай.

Гарошавы суп падаюць з грэнкамі, прыгатаванымі з беллага хлеба, нарэзанага кубікамі.

На 500 г мяса — 250 г гароху, 200 г карэнняў і цыбулі, 2 ст. лыжкі масла.

ЗРАЗЫ З ЦЯЛЯЦІНЫ

Нарэзаць цяляціну тонкімі кавалкамі велічыняю з далонь і асцярожна адбіць. Прыгатаваць фарш: нашынкаваць дробна цыбулю і падсмажыць яе на масле; кавалкі чорствага хлеба размачыць у малаку, і адціснуўшы лішнюю вільгаць, змяшаць з цыбуляй, заправіць соллю, перцам, добра перамяшаць, пакласці на патэльні і падсмажыць на слабым агні. На кожную лустачку мяса пакласці па сталовай лыжцы падрыхтаванага фаршу, загарнуць мяса ў выглядзе трубочак, звязаць ніткамі і пасаліць. Затым пакласці на патэльні з разагрэтым маслам і хутка абсмажыць на моцным агні з усіх бакоў да ўтварэння румянай скарынкі. Пасля гэтага зменшыць агонь.

На першай старонцы вкладки: габелен «Сталін — наш сцяг», выкананы пад кіраўніцтвам мастакоў Ф. Шулейкі і М. Паралні ткачыхамі Гродзенскага дома народнай творчасці. Фото Р. Каралёва (Фотахроніка БелТА).
На чацвёртай старонцы вкладки: Фотаэцюд К. Якубовіча.

Адказны рэдактар: А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХЛАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ № 06812 Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке. Издание ЦК КП Белоруссии.

Адрас рэдакцыі: Мінск. Праспект імя Сталіна. Дом друку. Пакой 23. Тэлефон 2-33-03.

Падпісана да друку 11. II. 53 г.

Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4.

Тыраж 35.000 экз.

Зак. 72.

Цана 1 р. 50 к.

Друкарня імя Сталіна. Мінск.

1964 г.

